

Nr. 1.

Frysztat, w styczniu 1920 r.

R. I.

**ZWIĄZEK
ROBOTNIKÓW PRZEMYSŁU GÓRNICZEGO**
z siedzibą tymczasową we Frysztacie.
(Biuro socjalno-polityczne).

BIULETYN Nr. 1.

Redaktor naczelny: **Ludwik LIZAK.**

Komitet redakcyjny: **Arnold Kwietniowski, Alojzy Bonczek i Mieczysław Bobrowski.**

Współpracownicy: **poseł Tadeusz Reger, Jan Pytlik, poseł Zygmunt Żuławski, Wilhelm Topinek i inni.**

Wychodzi raz na dwa miesiące.

CENA K 5.-, M 4.-

Odbito w Drukarni Ludowej we Frysztacie, pod zarządem Wiktora Sembola.

Treść:

Od wydawnictwa	Stronica 1
O ubezpieczenie górników	„ 3
Wyjaśnienia i uzupełnienia umowy zbiorowej dla zagłębia krakowskiego	„ 5
Umowa dla krośnieńskiego zagłębia naftowego	„ 11
Umowa dla borysławskiego	„ 13
Ruch zarobkowy w zagłębiu ostrawsko-karwińskim	„ 15
Warunki wypłacenia drugiego dodatku na kwipunek w karwińskim	„ 24
Regulamin Rad robotniczych w państwowych zakładach szlarnych	„ 25
Z Ameryki	„ 27
Skarby Górnego Śląska	„ 28
Górnictwo i hutnictwo Śląska Górnego	„ 29
Uгода dla kopalni „Kmita” w Terczynku	„ 32
Rezolucya w sprawie ubezpieczenia górników	„ 32
Kronika górnicza	„ 34
Narodowość właścicieli kopalń w zagłębiu Dąbrowskiem (tabela)	„ 36

Miejska Biblioteka Publiczna

w Czeladzi
262^{KS}

BIULETYN Nr. 1.**BIURA SOCYALNO-POLITYCZNEGO PRZY ZWIĄZKU ROB.
PRZEMYSŁU GÓRNICZEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
WE FRYSZTACIE.****Od wydawnictwa.**

Pierwszy ogólnogórniczy Zjazd w Cieszynie powziął dnia 24. września 1919 uchwałę, na mocy której utworzone zostaje przy Związku robotników przemysłu górniczego z siedzibą we Frysztacie Biuro socyalno-polityczne. Zjazd, podejmując taką uchwałę zdawał sobie z tego doskonale sprawę, iż brak takiej instytucji daje się dotychczasowej pracy Związku dotkliwie odczuwać. Albowiem Związek i jego działalność musi być sprężysta, wyposażona we wszelkie potrzebne do pracy materiały, aby sprostać zadaniom chwili obecnej. Związek górników powinien nadawać ton całemu ruchowi zawodowemu górników, powinien dać podstawy do żywych akcji działaczy Związku, które prowadzić można jedynie, mając pod ręką materiał fachowy, na którym można się oprzeć.

W walce z wyzyskiem i z kapitałem skuteczniejszą czasem jest broń, oparta na rzeczowych argumentach i rozumnych projektach, stanowiących taktykę bojową na drodze reform warunków pracy i płacy, aniżeli t. zw. bezpośrednia akcja. Wszak reformy warunków pracy i płacy, przeprowadzane przez organizacje zawodowe, muszą się opierać na rzeczowych argumentach i stanowią podłoże do obecnej ekonomiki gospodarczej. Ale na to niestety nie wszyscy kierownicy ruchu zawodowego klasowego zwracają uwagę. Jest to jednak błąd, mszczący się niejednokrotnie podczas akcji, gdyż tam, gdzie nie przeprowadzano przed rozpoczęciem większej akcji kalkulacji, opartej o zasady i prawdy ekonomii społecznej, tam akcje często spełznąć muszą

na niczem, gdyż przedsiębiorcy nigdy nie przychodzą do układów cennikowych, nie mając kontr-argumentów cyfrowych, lub innych danych.

Ale nie o to tylko idzie.

Wszak żyjemy w czasie wielkich przewrotów społecznych, gdzie każdy dzień przynosi nowe warunki bytu. Wszak żyjemy w okresie, w którym niebawem przystąpić trzeba będzie do socjalizacji kopalń i wogóle przemysłu »ciężkiego«.

Każdy dzień przynosi nowe zmiany. Każdy dzień wymaga od kierowników ruchu zawodowego nową taktykę, do codziennie zmienionych potrzeb gospodarki społecznej zastosowaną.

Kierownicy ruchu zawodowego powinni o tem pamiętać, a związki zawodowe nie powinny zapominać o tem, że kierownictwo ruchem zawodowym można powierzyć ludziom z pewnem wyrobieniem życiowem, z dużą dozą inteligencji, i z pewnem wyszkoleniem. Nie zawsze jednak związki zawodowe mogą się do tego wymagania zastosować, gdyż nie wszystkim dane było korzystanie z nauki szkolnej. Toteż najczęściej widzimy, — zwłaszcza na Śląsku i w Galicyi — iż kierownikami ruchu zawodowego są towarzysze, przychodzący wprost z fabryki lub kopalni do biura Związku. A przecież konieczność należyte prowadzonego ruchu zawodowego wymaga, aby dać tym towarzyszom pewne wskazówki, nie tylko praktyczne, ale i teoretyczne, oparte na materiale cyfrowym, oraz na przytoczeniu projektów ustawodawstwa robotniczego.

W tem przekonaniu Związek nasz ja-

ko najsilniejszy, chce iść dobrym przykładem naprzód, albowiem żaden związek zawodowy niema w swoim zakresie działania tak skomplikowanych warunków pracy i ubezpieczenia, jak my.

Związek górników reprezentuje górnictwo całej Polski. Są w nim górnicy węgla, rudy, żelaza, soli, naftowi, oraz cały techniczny personal. Górnictwo z natury rzeczy różni się od innych gałęzi przemysłu. Toteż każde państwo otacza go szczególną opieką, co ujawnia się w odrębnem ustawodawstwie górnictwem. Mamy przecież dla górnictwa osobną ustawę górnictwą, osobne ustawodawstwo ochronne, specjalną gałąź ubezpieczenia w chorobie, tzw. kas brackie, odrębne ubezpieczenie na starość, inspekcję górnictwą, porządek służbowy, oraz zalety cech górnictw, jak staż przyswojenia przymusowe według byłego austriackiego prezesa ministrów hr. Falkenheyna z roku 1886.

To też prowadzenie akcji najróżniejszego rodzaju dla górników przez ich organizację wymaga trochę więcej obrotowości i wiadomości ustawodawczych, aniżeli w organizacji dla robotników innych kategorii.

Szczególnie w tej chwili kiedy niejedną starą niepotrzebną ustawę musi być zlikwidowana, kiedy należy stworzyć cały szereg nowych ustaw ochronnych, trzeba mieć stale nowe projekty pod ręką, trzeba mieć materiały zagranicznych i cyfr statystycznych, aby stworzyć coś nowego, lepszego. Tymczasem organizacja nasza, będąc powołana do tworzenia projektów nowych i propozycji, nie posiada wyżej wspomnianych materiałów. Do zbierania więc podobnych materiałów ma służyć niniejszy „Biuletyn“, który wychodzić będzie w terminach peryodycznych, co najmniej raz na kwartał. Wszyscy działacze ruchu zawodowego klasowego zaproszeni są do współpracy w tem piśmie.

„Biuletyn“ naszego Związku przynosić będzie dane z zakresu polityki socjalnej. W Biuletynie zamieszczać będziemy

cyfry statystyczne, o produkcyi węgla z poszczególnych rewirów Polski i zagranicy, przynosić będziemy dane o wydajności pracy górnika i o warunkach pracy robotnika górnictwa wogóle, oprócz tego zamieszczać będziemy zarysy ustaw z dziedziny ustawodawstwa ochronnego górników w państwie polskiem i zagranicą, oraz wszelkie dane będące w związku z aprowizacją górników. Wszelkie przez Związek nasz w górnictwie zamknięte umowy kolektywne jak i również umowy w górnictwie zamknięte przez bratnie Związki górnicze zagranicą będą w celu porównania w „Biuletynie“ regularnie umieszczone. Kronika różnych wiadomości z górnictwa, wreszcie uzupełniać będzie szpalty naszego „Biuletynu“.

Materyały tam opublikowane przeznaczone są przeważnie dla informowania szerokiej publiczności poza górnictwem stojącą, przeznaczone są dla władz i czynników rządowych, które o działalności naszego Związku i górnictwie mają wogóle dziwne nieraz wyobrażenia.

Publikacja ta powinna dać wreszcie odpowiedni materiał wszystkim referentom górnictwem, oraz funkcyonaryuszom Związku.

Coprawda numer pierwszy niniejszego pisma nie jest może na tej wywyżce, na jakiej być powinien. Uwzględniając jednak tę okoliczność, że pracę niniejszą wykonują na razie obecni funkcyonaryusze Związku, jesteśmy przekonani, że czytelnicy wybaczą nam skromną formę i obcość pierwszego numeru „Biuletynu“, tembardziej, że mamy niełomną nadzieję, iż następne publikacje będą już lepsze. Cały bowiem szereg wybitnych współpracowników każe przypuszczać, że poziom naszego wydawnictwa będzie odpowiadał wymaganiom.

W tem też przekonaniu oddajemy niniejszy numer pierwszy „Biuletynu“ do użytku referentom górnictwem i funkcyonaryuszom Związku, i, kochając tym wszystkim, którzy z materiału w nim zawartym czerpieć będą.

O ubezpieczenie górników.

(A. B.) Czasy powojenne będą okresem wprowadzenia wielkich reform społecznych we wszystkich dziedzinach życia. Jakkolwiek Polska jest krajem agrarnym niemniej jednak będzie musiała dbać o uruchomienie przemysłu, ażeby szerokim masom robotników przemysłowych dać pracę, oraz, aby wytwórczość krajową wznieść conajmniej do wysokości zapotrzebowania własnej ludności.

Podstawą przemysłu jest węgiel, bez którego w dzisiejszych czasach zamiera wszelkie życie. Chcąc jednak otrzymywać odpowiednią ilość węgla, należy przede wszystkim zaopiekować się górnictwem, i na polu ustawodawczym, poświęcić mu najwięcej uwagi.

Państwo Polskie, jako jedno z większych państw europejskich, zmuszone będzie również całą energią zaopiekować się górnictwem. W tej chwili niema jeszcze pewnych granic od zachodu, nie można więc ściśle określić siłę górnictwa polskiego; przypuszczać jednak należy, że w Polsce siła górnictwa dorówna tejże w dawniej Austrii. Należy jednak wystrzegać się w Polsce, aby górnictwo narażać na tesame próby doświadczeń, macoszego traktowania, jak to było w dawnej Austrii.

Jedną z najważniejszych reform, czekających na załatwienie w górnictwie, jest **reformą ubezpieczenia górników, oraz wdów i sierot po górnikach.**

Odbyty we wrześniu 1919 Zjazd Związku robotników, zatrudnionych w górnictwie przedstawił szkic, jak należy przeprowadzić reformę ubezpieczenia górników. Przedewszystkiem Zjazd domagał się, aby kasy brackie zostały zniesione, a górnicy włączeni zostali do ubezpieczenia społecznego państwowego, którego zarys projektu Rząd przedłożył warszawskiemu Sejmowi do zatwierdzenia. Zarys projektu: ustawy o ubezpieczeniu społecznem w Polsce obejmuje następujące przedmioty:

1. Świadczenia krótkoterminowe: a) w razie choroby, b) w razie macierzyństwa,

c) w razie braku odpowiedniego zajęcia zarobkowego, powstałego nie z własnej winy, oraz d) w razie śmierci.

2. Świadczenia długoterminowe: a) w razie niezdolności do pracy, b) w razie starości, oraz c) w razie śmierci.

Projekt obejmuje całe państwo. Posiada on charakter społeczno-gospodarczy, oparty na przymusie zabezpieczenia osób utrzymujących się z pracy.

Projekt, aczkolwiek bardzo dobrze i rzeczowo obmyślany, nasuwa jednak sporo wątpliwości i posiada wiele stron ujemnych, jeśli chodzi o ubezpieczenie górników.

W projekcie tym bowiem brak przede wszystkim szczegółów, odnoszących się do ubezpieczenia górników. Brak tam szczegółów, w jaki sposób traktowani będą ubezpieczeni, objęci ubezpieczeniem społecznem, a zwłaszcza ci górnicy, z nabytymi już poprzednio prawami.

Bardzo nieściśle oznaczone są prawa inwalidów, mające wielkie znaczenie dla górników. Co jednak najważniejsze nikt nie może przewidzieć **jak długo będzie trzeba czekać, zanim ten projekt stanie się ustawą obowiązującą?** Doświadczenia nabyte za rządów austriackich, każą nam myśleć, że sporo czasu upłynie, zanim państwo taki krok na drodze rozwoju socjalnego uczyni. Niema przyczyny wątpić o zdedybowanej woli rządu i sejmu, co do ustawowego uchwalenia projektu; zważywszy jednakowoż to mniejsze zainteresowanie się górnictwem, czy to już z powodu braku fachowych sił, lub braku rzeczowej krytyki, należy mieć obawę, że wszelkie ustawy i przepisy, odnoszące się do górnictwa, odsuwane będą na czas późniejszy.

Niektóre nowe państwa, powstałe na gruzach Austrii, jak n. p. Czechy, nieposiadające dotychczas sejmu ustawodawczego, posługują się tylko samowolczemi Zgromadzeniami narodowemi, utworzyły specjalne »Wydziały socjalno-polityczne« zajmujące się szczególnie projektami ustaw socjalnych, które następnie

zgrupowanie narodowe zatwierdza jako ustawy obowiązujące. Państwa te wprowadziły już w życie szereg ustaw socjalnych między innymi także reformę ubezpieczenia górników, względnie reformy przejściowe w ubezpieczeniu.

Z wielkiem zainteresowaniem należałoby zająć się ubezpieczeniem od wypadków dla górników. Ubezpieczenie wypadkowe dla górników wprowadzone zostało przez rząd dawnej Austrii, podczas wojny, a więc w ostatnich dopiero latach. Zarząd zakładu wyp. ubez. przeprowadził szereg reform, co dowodzi, że sama ustawa była bardzo ogólnikowa. Już w rok po wprowadzeniu ustawy w życie, nastąpiła, mocą specjalnego rozporządzenia, zmiana ustawy.

Po rozpadnięciu się Austrii, miało nastąpić zlikwidowanie zakładu wyp. ubezpieczenia dla górników w Wiedniu. Przy likwidacji tego tak ważnego dla górników zakładu ubezpieczeniowego natrafia się na takie same trudności, jak przy wszystkich innych zakładach i instytucjach humanitarno-społeczno-finansowych, któremi zarządzał biurokracizm austriacki. Brak w instytucjach pieniędzy, które przeznaczone na cele ubezpieczeniowe oddano na pożyczki wojenne. Wojnę przegrano, a pieniądze robotnicze przepadły. Skutkiem braku funduszy przez likwidację można tylko przejąć część przypadającą na kraje: czeski, niemiecki i polski, ze zakładu wiedeńskiego górników ubezpieczonych z prawami otrzymywania rent, lecz bez pieniężnego pokrycia. Górnicy z kopalni leżących na czeskim terytorium, przydzieleni zostali do zakładu wypadkowego ubezpieczenia ogólnego w Pradze i Bernie morawskim. Górnicy zaś pracujący na kopalniach leżących na terytorjach polskich według rozporządzenia ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w styczniu 1919 r., zostali przydzieleni do zakładu wyp. ubezpieczenia we Lwowie. Pozostaje pewna część górników, mieszkających i pracujących na kopalniach w zagłębiu Ostrawsko-Karwińskim a więc na terytorium spornym, których przejęcie do zakładu w

Pradze i Bernie, zostało na wskutek zakwestyonowania, przez poselstwo polskie wstrzymane, pozostawiając górników śląskich w Wiedniu nadal w zakładzie wyp. ubezpieczenia w Wiedniu. Potrzeba tedy, aby kwestya sporna conajprędzej załatwiona została, ponieważ dopiero wtenczas pomysleć można o skutecznej naprawie stosunków, w kierunku wypłaty rent ubezpieczonym petentom.

Przydzielenie górników do terytoryalnych zakładów wyp. ubezpieczenia uważać można tylko za akt przejściowy, gdyż technika zarządzeń tych zakładów nie dopisuje technice zarządzeń ubezpieczeniowych w górnictwie.

Wyszczególniać te techniczne różnice zarządzeń, jest niemożliwem w ramieniu jednego artykułu; wskażę tylko na jedno. Orzeczenie stopnia częściowej niezdolności do pracy, w tej mierze, jaka się da zastosować do robotnika powierzchniowego nie można zastosować do górnika dołowego. Komplikacye wielkie powoduje także prawo górnika do kasy brackiej, czyli prawo nabyte jako ubezpieczony na czas starości, które łączyć należy z prawem ubezpieczenia wypadkowego. Tych komplikacji przy ubezpieczeniu innych robotników powierzchniowych, zakład nie doznaje.

Z różnych tedy przyczyn ubezpieczenie dla górników musi zostać specjalizowane, a więc także na wypadek wprowadzenia państwowego ubezpieczenia społecznego, którym objęci być mają i górnicy, utworzona być musi specjalna Sekcja ubezpieczeniowa dla górników, w łonie ogólnego ubezpieczenia społecznego.

Co się tyczy ubezpieczenia chorych, ubezpieczenia w razie starości, oraz wdów i sierot, szczególnie dla nowo ubezpieczonych, a więc nabywających dopiero prawa, w projekcie znaleźć można podstawę do praw ubezpieczeniowych. Trudności powstaną przy likwidacji kas brackich a zwłaszcza przy obliczaniu majątku w zastosowaniu do nabytych praw członków i ich rodzin. Jeżeli zostanie usunięty niezdrowy system obliczania, pokrycia dochodami, uwierzytelniające ka-

piętały praw członków, natomiast obliczanie nastąpi sposobem krótkoterminowej repartycji n. nr. w 5 latach, wtenczas obliczenie likwidacyjne inaczej się przedstawi.

Jedno jest również ważnem: taksamo dotychczasowe austriackie kasy brackie mają, swoje kapitały również ułożone w papierach wartościowych i pożyczce wojennej, niedających się na razie zrealizować.

Najłatwiejszym, zdaje się, według rzezonego projektu, będzie połączenie kas chorych górniczych z kasami powiatowemi, przez utworzenie okręgowych kas chorych, odpowiednie zorganizowanie praktycznej pomocy lekarskiej, szpitalnictwa aptek.

Rząd powinien dla ustawodawstwa dla górników utworzyć przyboczną Radę Górniczą przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, któraby miała opracowywać wspólnie z fachowcami, pracownikami, matematykami i statystykami odpowiednie projekty i obliczenia, mogące służyć za podstawę do pracy Komisji sejmowych. Taka Rada górnicza mogłaby być później włączona jako oddzielna Sekcja dla ustawodawstwa górniczego do Ministerstwa Pracy i Op. Sp. tak, jak to jest w Anglii i innych krajach zachodnich.

Rząd powinien pamiętać, że górnictwo jest podstawą gospodarczego bytu państwa i narodu, i że od zorganizowania ustawodawstwa górniczego zależy rozwój przemysłu i handlu, a tym samym i dobrobyt szerokich mas społeczeństwa

Wyjaśnienia i uzupełnienia umowy zbiorowej dla zagłębia krakowskiego.*)

W dniach 21. i 24. października 1919 odbyła się w Krakowie konferencja zagłębia krakowskiego, w której wraz z dyrektorami kopalń wzięli udział członkowie komisji zarobkowych z grona robotników z posłem tow. Rejdychem na czele, obaj urzędnicy Związku t. t. Nowakowski i Szarowski oraz M. Bobrowski.

Skonstatowano, że umowę należy uzupełnić i wyjaśnić, co też stało się na korzyść robotników.

Postanowiono ułatwić działalność komisji zarobkowych w ten sposób, że w sprawach, które można załatwić na miejscu w kopalni, członkowie komisji zarobkowej mogą bez przewodniczącego, (który nie jest obecny w przedsiębiorstwie) sami zdecydować. Dla spraw rzemieślników. będzie oddzielna komisja zarobkowa złożona z rzemieślników (powierzchowych).

Akordy muszą być tak obliczone, by robotnik płacąc obecnie więcej za materiały wybuchowe, nie był na tem poszko-

dowany. Gdzie cenę za materiały wybuchowe źle obliczono w akordzie lub ilość. potrzebną do strzału podano do rachunku za małą, komisja zarobkowa zbadać ma zażalenia robotników, a gdy się okaże, że źle policzono, robotnik otrzyma taką dopłatę, ile mu się należy.

W ten sposób stanowczo wykluczony jest wyzysk robotnika z powodu podrożeń środków wybuchowych. Robotnik, płacąc więcej za dynamit i sznur, ma o tyle więcej policzony akord. Natomiast, gdy uda mu się oszczędzić dynamitu, to tym samym oszczędza pieniądze, które ma doliczone do akordu na dynamit.

Brak dynamitu zmusza wszystkich do oszczędności. Bo jak robilibyśmy, gdyby zabrakło środków wybuchowych? Ten sposób oszczędności jest korzystny dla robotników, i gdyby kto na tym źle wyszedł, to znaczy, że mu źle policzono akord i powinien zgłosić się z zażaleniem do komisji zarobkowej.

Wszystkim pracującym przyznano pre-

*) Poniżej podajemy uzupełnioną już umowę:

mię za pilnowanie szychet. Kto nie opuści przez okres dwutygodni ani jednej szychty, dostanie premię. Premia wynosi: Dla górników oraz rzemieślników I. i II. kategorii K 16.—; dla wozaków, szychtowych i rzemieślników III. kategorii K 12.—, dla młodocianych i kobiet K 8.— na 14 dni. Oczywiście, że dnie choroby lub wypadku jakiegoś w rodzinie, usprawiedliwione wobec kierownika nie będzie się uważać za zaniebdanie szychet.

Dla rzemieślników ustanowiono 4 kategorie płac, a mianowicie według zdolności. Kategoria pierwsza obejmuje ukwalifikowanych rzemieślników, nadpalaczy, maszynistów, przy głównych maszynach wydobywczych, turbinach i maszynach kolei przemysłowej, dniówka K 20 do 25.—.

Kategoria II; młodszy ukwalifikowani rzemieślnicy, palaczy, pompierzy, maszy-

niści przy małych maszynach wydobywczych, kompresorach i benzynówkach dniówka 16 do 20 Koron.

Do trzeciej kategorii zaliczono uczniów małoletnich i dziewczęta.

Dla górników i wozaków zdobyto umowę tą przez uzupełnienie także bardzo ważny postulat, mianowicie górnik lub wozak zabrany tymczasowo z akordu na dniówkę, musi mieć płacę taką, jaką miał w ostatnim okresie płatniczym, gdy robił w akordzie. Określono także minimalny zarobek dla wozaków, przy minimalnej wydajności pracy na K 15.—.

W ten sposób umowa jasno gwarantuje te korzyści, jakie zdobyto od 1. września a nadto uzyskano premię za przerobienie wszystkich szychet, co obecnie w zimowych miesiącach ma dla robotnika wielkie znaczenie.

Umowa

zawarta w dniu 1. września 1919 r. między zastępcami kopalni w zagłębiu krakowskim z jednej strony, a zastępcami robotników z drugiej strony, uzupełniona dniu 24. października 1919 r., mocą której zniesiono dotychczas obowiązujące ugody a zwłaszcza ugodę z dn. 18. marca 1919 r. i w ich miejsce wprowadzono następujące postanowienia:

Celem ustalenia płac według zawartych poniżej postanowień i rozstrzygnięcia wniesionych zażaleń, ustanawia się na każdej kopalni komisję zarobkową, w skład której wchodzi: przewodniczący, którym jest inżynier górniczy, mianowany przez Urząd górniczy okręgowy, dwaj urzędnicy danego zakładu, z których jeden jest kierownikiem, względnie inżynierem ruchu i dwaj zastępcy robotników tego zakładu. Dla spraw dotyczących maszynistów, palaczy oraz rzemieślników, wejdą w skład komisji zarobkowej jako zastępcy robotników dwaj delegaci tych kategorii.

Członkiem komisji zarobkowej z grona robotników, może być tylko doświadczony robotnik, który ma kilkuletnią praktykę w przodku jako kopacz, względnie kilkule-

tnią praktykę jako maszynista, palacz lub rzemieślnik, a pracował przynajmniej 2 lata na danej kopalni.

Członków komisji zarobkowej z grona robotników zatwierdza Urząd górniczy na wniosek Związku robotników przemysłu górniczego.

Akordy ustalone przez komisję zarobkową są stałe, obowiązują tak pracodawcę jak i pracobiorcę i mogą być zmienione tylko przez komisję zarobkową.

Do załatwienia polubownego spraw o mniejszej doniosłości i dla zbadania przyczyn nie osiągnięcia w danym wypadku przez robotników normalnej wydajności, upoważnioną będzie komisja zarobkowa w powyższym składzie oraz przewodniczącego.

Artykuł I.

Koparki zaręcza się płacę minimalną w wysokości 20 K na zmianę bez dodatków rocznych, pod warunkiem dotrzymywania minimalnej wydajności.

Jako wydajność normalną przyjmuje się 80% (osiemdziesiąt procent) wydajności normalnej.

Akordy przekłada kierownictwo kopalni a ustala je komisja zarobkowa.

Akordy muszą być tak ustanowione, aby pomimo wprowadzenia nowych, wyższych cen za materiały wybuchowe, powyższy zarobek, przy minimalnej wydajności mógł być osiągnięty. O ile w poszczególnych wypadkach przy ustanawianiu akordów niedostatecznie uwzględniono ceny i ilości materiałów wybuchowych, będzie na skutek reklamacji dotyczący ubytek zarobku za czas ubiegły tj. od chwili obowiązywania umowy dodatkowo wyrównany. O ile w międzyczasie zostały lub zostaną zaprowadzone ulepszenia techniczne, zwłaszcza system maszynowy ma być wpływ tychże na wydajność pracy odpowiednio uwzględniony przy ustanawianiu akordów.

W wypadkach, w których kopacz nie osiągnie minimalnego zarobku a kierownictwo reklamacji nie uwzględni, kopacz ma prawo odwołać się do komisji zarobkowej.

Górnicy pracujący w akordzie, przydzieleni przejściowo do pracy nieakordowej, dostaną swoją przeciętną płacę z poprzedniego okresu pracy.

Artykuł II.

Ustanowioną w umowie z dnia 18. marca b. r. tabelę, normującą pańskie dniówki dołowe, podwyższa się jak następuje:

do 16 lat	K 7'80
od 16 lat do 18 lat	„ 9'80
od 18 lat do 20 lat	„ 10'10
od 20 lat do 22 lat	„ 10'50
od 22 lat do 24 lat	„ 10'90
od 24 lat do 26 lat	„ 11'30
od 26 lat do 28 lat	„ 11'70
od 28 lat do 30 lat	„ 12'30
od 30 lat do 32 lat	„ 12'70

od 32 lat do 34 lat	1. 13'30
ponad 34 lat	„ 13'80

Dla kopalń „Artur“ i „Wanda“ w Sierszy oraz „Krystyna“ w Tenczynku, obowiązują następująca tabela:

do 16 lat	K 7'20
od 16 lat do 18 lat	„ 9'10
od 18 lat do 20 lat	„ 9'50
od 20 lat do 22 lat	„ 9'80
od 22 lat do 24 lat	„ 10'—
od 24 lat do 26 lat	„ 10'30
od 26 lat do 28 lat	„ 10'50
od 28 lat do 30 lat	„ 10'90
od 30 lat do 32 lat	„ 11'30
od 32 lat do 34 lat	„ 11'70
ponad 34 lat	„ 12'10

Robotnicy powierzchni otrzymują zarobek według powyższych tabel, zmniejszony o 60 h na dniówkę.

Kobiety otrzymują na dniówkę K 6'50 do K 7'50, zaś na kopalniach w Sierszy („Artur“ i „Wanda“) i Tenczynku („Krystyna“) K 6'— do K 7'—.

Pańskie dniówki górników podwyższa się o 30% (trzydzieści procent) dotychczas obowiązujących pańskich dniówek. Robotnicy którzy pobierają prowizję i renty wypadkowe i pracują na pańską dniówkę, wyłączeni będą według tych tabeli, jednakże z tym zastrzeżeniem, że zarobek ich dzienny zmniejszony będzie o rentę lub prowizję miesięczną podzieloną przez 25.

Artykuł III.

Robotnicy, którzy łącznie przez 5 lat zatrudnieni są jako wozacy t. j. przy napełnianiu wózków na filarze lub w chodnikach a mający najmniej lat 24, awansują po przepracowaniu najmniej 1 roku na tej samej kopalni na górnik, o ile na to pozwolą stosunki w kopalni i ich kwalifikacje.

Przerwy powstałe wskutek służby wojсковей podczas wojny, będą zaliczane do powyższej ilości lat.

W przeciwnym wypadku będą im przyznane dodatki osobiste w wysokości 2 K na każdą w akordzie przepracowaną zmianę. —

Dodatek ten przysługuje tylko tym wozakom, którzy obecnie w tej kategorii pracy przy napełnianiu wózków na ładach lub w chodnikach są zatrudnieni i jak długo w tej kategorii pozostają. Dla dokładnej ewidencji zaprowadza się na tych kopalniach gdzie jej nie ma, osobną kategorię wozaków, (przy napełnianiu wózków).

Wozacy ci, czasowo przydzieleni do innych robót również otrzymują ten dodatek. Wozacy pracujący w akordzie, a przydzieleni przejściowo do pracy akordowej, dostają przeciętną swoją płacę z poprzedniego okresu pracy.

Zaznacza się, że pierwszy rok w kategorii kopacza pobiera robotnik jako młodszy górnik zarobek o 10% niższy aniżeli kopacz starszy.

Akordy wozaków przy wożeniu do 25 metrów zwiększa się z 30 h na 40 h, przy czem ustala się minimalny zarobek wozaka w akordzie na K 15 przy dotrzymywaniu nominalnej wydajności.

Akordy wspólne wozaków na kopalniach pozostają niezmienione.

Artykuł IV.

Wysokość dniówek ukwalifikowanych: rzemieślników zależy indywidualnie od zdolności i sprawności.

O kwalifikacji rzemieślników stanowi odpowiedzialny kierownik dotyczącego działu, przyczem wszelkie reklamacje rozstrzyga komisja zarobkowa.

Przeciętny zarobek ukwalifikowanego rzemieślnika w wieku lat 24, pracującego w akordzie równa się przeciętnemu zarobkowi kategorii kopacza.

Dniówki pańskie rzemieślników podwyższa się o 30% (trzydzieści procent) obecnej płacy, przyczem zastosuje się podział na kategorie według systemu przyjętego na kopalniach w Brzeszczach, a mianowicie:

Kategoria I. obejmuje rzemieślników pełno ukwalifikowanych, nadpalaczy, maszynistów przy głównych maszynach wydobywczych, turbinach, maszynach kolei przemysłowej. Zarobek minimalny 20—25 K na dniówkę.

Kategoria II. obejmuje rzemieślników ukwalifikowanych młodszych, palaczy, pompierzy, maszynistów przy małych maszynach wydobywczych, przy kompresorach i benzynówkach. Zarobek przeciętny 16—20 K na dniówkę.

Kategoria III. obejmuje robotników pomocniczych np. na separacji, lub w kotłowni. Zarobek 9—12 K na dniówkę.

Kategoria IV. obejmuje uczniów małoletnich i dziewczęta.

Artykuł V.

Dotychczasowe dodatki rodzinne pozostają niezmienione, natomiast wszelkie inne procentowe dodatki do płac objęto powyższą regulacją i mieszczą się one w rowo określonych zarobkach, wprowadza się natomiast ustanowienie premii za przerobienie wszystkich dniówek w dwutygodniowych okresach pracy w następującej wysokości: dla górników, rzemieślników, maszynistów i palaczy (I. i II. kategoria) 10 K; dla wozaków, szychciarzy i rzemieślników III. kategorii 12 K; dla robotników młodszych i kobiet 8 K.

Prawo poboru powyższej premii będą mieli tylko ci robotnicy, którzy nie opuszczają w dwutygodniowym okresie żadnej dniówki bez dostatecznego usprawiedliwienia jej przed kierownikiem kopalni. Jako dniówki usprawiedliwione zaliczać się będzie zasadniczo także te, które opuści robotnik chory, pobierający grosz chorych.

Artykuł VI.

Jednorazowy dodatek na ekwipunek zostaje wyjątkowo przyznany i zostanie robotnikom do końca miesiąca września br. według wysokości unormowanej umową z dnia 6. lutego 1919 r. wypłacony.

Zastrzega się tu jednak, że wszelkie towary odzieżowe, o ile by je zarząd kopalni nabyć zdołał, sprzedawane będą po cenach własnego zakupu.

Dla oznaczenia wymiaru zapomogi miarodajnym jest stan robotniczy i stan rodzinny robotnika względnie robotnicy w dniu 31. sierpnia 1919 r.

Prawo do powyższych zapomóg mają tylko ci robotnicy(ce), którzy pracowali na

kopalni do końca sierpnia 1919 r. a miało być:

a) robotnicy(ce) którzy pozostawali w stosunku służbowym od 1 stycznia br. do 31 sierpnia br. otrzymują pełną zapomogę;

b) robotnicy(ce) którzy do 31. sierpnia 1919 r. tylko przez część roku byli zatrudnieni na kopalniach krakowskiego rewiru, otrzymują za każdy przepracowany miesiąc $\frac{1}{12}$ część zapomogi, o ile wystąpił z jakichkolwiek powodów z pracy lub też powołani zostali do służby wojskowej, przyczem ci mają prawo do poboru dodatku na ekwipunek dopiero po ich powrocie z wojska i podjęciu pracy na kopalni.

Robotnicy(ce) którzy wstąpili do pracy po 1. styczniu 1919 r. i z dniem wypłaty zapomogi pracują, otrzymają za każdy przepracowany do 31. sierpnia miesiąc $\frac{1}{12}$ część zapomogi, nadto otrzymają ci robotnicy(ce) $\frac{1}{12}$ części zapomogi.

Przepracowane 15 dni lub więcej liczyć się ma za cały miesiąc, zaś mniej jak 15 dni nie wlicza się całkiem do okresu pracy.

c) Robotnicy(ce) którzy od dnia 1. stycznia 1919 r. do 31. sierpnia 1919 r. zostali sprowizjonowani otrzymują zapomogę w wysokości, odpowiadającej długości okresu pracy w myśl ustępu b).

W razie śmierci robotnika, mającego prawo do zapomogi w myśl ustępu a), b) i c) otrzyma odnośną kwotę pozostała po nim wdowa o ile żyła we wspólności małżeńskiej ze zmarłym, względnie sierota, lub też prawni spadkobiercy, o ile ich utrzymywał zmarły.

d) Robotnicy(ce), którzy opuścili pracę na kopalni rewiru krakowskiego w ciągu roku 1919 i więcej do pracy na kopalnię po dzień 31. sierpnia b. r. nie wrócili, nie mają prawa do jednorazowej zapomogi.

e) Chorobę lub urlop nie uważa się za przerwę w pracy.

f) Do całego dodatku ekwipunkowego mają prawo także robotnicy, wracający w r. 1919 ze służby wojskowej na kopalnię, o ile podjęli pracę w przeciągu dwóch miesięcy po ich zwolnieniu.

Zapomoga ta stanowi wyjątkowy dodatek ekwipunkowy.

Artykuł VII.

Począwszy od roku 1920 przyznaje się płatny urlop raz w roku dla robotników pracujących w górnictwie bez przerwy od 5-ciu do 10-ciu lat, jeden tydzień, ponad 10 lat 2 tygodnie.

Urlopy wydawane być mogą tylko w miesiącach letnich od 1. kwietnia do 31. października każdego roku i to uregulowane przez kierownictwo kopalni stosownie do potrzeb ruchu.

Ci robotnicy, którzy w przeciągu roku sześć lub więcej zmian bez usprawiedliwienia opuścili, nie mają prawa żądać płatnego urlopu. W bieżącym 1919 r. tracą to prawo ci, którzy samowolnie opuszczają cztery zmiany w czasie od 1. września do 15. grudnia 1919 r.

Płatne urlopy krótkie, brane podczas roku, sumuje się i wlicza do przyznanego urlopu płatnego. Niezależnie od tego, może robotnik otrzymać urlop dla ważnych przyczyn osobistych, jednak bezpłatny.

W bieżącym 1919 roku zostanie wypłacony z dniem 31-go grudnia wszystkim robotnikom mającym prawo do korzystania z urlopów zarobek za połowę przysługującego im urlopu bez względu na to, czy urlop wykorzystali, czy też nie.

Za dni urlopowe wypłaca się zarobek minimalny względnie pańskie dniówki i dodatki rodzinne.

Urlopowani otrzymują zapłatę tylko za dni robocze dotyczącej kategorii, to znaczy, że za niedzielę i święta wynagrodzenia nie otrzymują z wyjątkiem tych, którzy w niedzielę i święta regularnie pracować muszą.

Artykuł VIII.

Prawo korzystania z praw przyznaných § 1154 b) ograniczy się o tyle, że w razie choroby robotnik ma prawo żądać przyznanego tym paragrafem zasiłku dopiero po upływie 4-tych tygodni choroby, to znaczy, od dnia 39 choroby począwszy.

Powyższe ograniczenie prawa korzystania z praw przyznaných paragrafem 1154 b) nie ma zastosowania w razie choroby powstałej skutkiem nieszczęśliwego wypadku na kopalni lub zaistnienia okoliczności ujętych w 10 punktach według rozstrzygnięcia komisji zażaleń z dnia 5. lutego 1918.

Artykuł IX

Dodatki kwartalne wypłacane dotychczas na kopalni w Brzeszczach przemienia się na dodatki familijne na dniówki.

Artykuł X.

Zniżki w cenach artykułów spożywczych, do których to zniżek kopalnie były zobowiązane, pozostaje niezmienione. Zarządy kopalń starać się będą o dostarczanie jak dotychczas dla robotników obuwia. O ile każdy z robotników w bieżącym roku nie otrzymał drugiej pary butów i drugih dwóch par zelówek, może otrzymać w zamian odpłatę w wysokości 150 K, za parę butów, a 20 K za parę zelówek. Dotyczy to tylko tych kopalń, które do tego były zobowiązane i robotników, którzy przepracowali przynajmniej pół roku.

Wysokość tej odpłaty będzie w przyszłości ustaloną według cen targowych. Wobec tego dawniej płaconych na niektórych kopalniach mniejszych relutów obecnie wypłacać się nie będzie.

Artykuł XI.

Umowa niniejsza jest niewypowiedziana przez przeciąg 6-ciu miesięcy. Po upływie tego terminu obowiązują obie strony wypowiedzenie 3-ch miesięczne, za uprzedzeniem 4-ro tygodniowem zgłoszeniem go do Urzędu górnieszego okręgowego

Artykuł XII.

Uгода ta obowiązuje od 21. września b. r. względnie dla Jaworzna od 14. do 28. września b. r. Za okres od 7. do 21. września b. r., względnie dla Jaworzna od 14 do 28. września b. r. otrzymują robotnicy prowizorycznie obliczony dodatek, odpowiadający wysokości przyznanych im powyższą ugodą podwyższek.

Artykuł XIII.

Umowa staje się prawnomocną z chwilą podpisania jej. Za przedstawicieli kopalń podpisuje przewodniczący Krakowskiego Koła Przemysłowców Górniczych w Polsce względnie jego zastępca oraz sekretarz Koła, za przedstawicieli robotników prezes Związku robotników przemysłu górnieszego i sekretarz tego Związku.

Artykuł XIV.

Przedstawiciele kopalń podpisują umowę tylko pod warunkiem, że robotnicy nie będą się mieszać do spraw administracyjnych kopalń, zwłaszcza co do przyjmowania i wydalania urzędników.

Artykuł XV.

Zaznacza się, że budujące się w Spytkowicach kopalnie nie są jeszcze kopalniami, lecz będąc w stadyum budowy są wyłącznie przedsiębiorstwem budowlanem, wobec tego przedsiębiorstwo nie może brać na siebie takich zobowiązań jak kopalnie wydobywające węgiel i postanowienia niniejszej umowy kopalni Spytkowice nie dotyczą. Stosunki zarobkowe muszą tam nadal zależeć od stosunku popytu pracy do jej podaży, co do aprowizacji istnieje ona tam tylko o tyle, o ile Biuro rozdzielcze dla zach.-gal. kopalń z grzeczności Spytkowicom pewne ilości przydzieli. Zniżki konsumowe z powyższych powodów nie mogą być przyznawane, a środki żywności sprzedaje się po cenach zakupu.

Zaznacza się, że kopalnia »Matylda« w Kątach, jako nieczynna, nie może ponieść takich ciężarów jak inne kopalnie dysponujące węglem i ceną za tenże. Czy i jakie ustępstwa w myśl niniejszej ugody będzie mogła ta kopalnia swej załodze uczynić, oznajmi w przeciągu miesiąca września, gdyż chwilowo wskutek stosunków politycznych nie ma możliwości porozumienia się z Zarządem Centralnym Towarzystwa, do którego kopalnia należy.

Zaznacza się, że kopalnia »Kmita« w Tenczynku, której produkcja jest nader znikoma, nie ma środków do ponoszenia ciężarów z niniejszej umowy wpływających, wobec czego, umowy tej przyjąć nie może.

W Krakowie dnia 1. września 1919 roku

Za Krakowskie Koło Związku Przemysłowców
Górnieszych (obecnie Rady Zjazdu) w Polsce:

Inż. Roman Rieger	Stefan Lalicki
zastępca przewodniczącego.	sekretarz koła

Za Związek robotników przemysłu górnieszego:	
Ludwik Lizak	Stanisław Nowakowski
prezes Związku.	sekretarz rewizory.

**Umowa dla krośnieńskiego zagłębia naftowego.
Ogłoszenie.**

Podaje się do wiadomości, że na mocy umowy, zawartej dnia 3. września 1919 roku w Krośnie pomiędzy Zachodnio-Karpacką Izbą Pracodawców w przemyśle naftowym, a delegatami robotników tegoż przemysłu w obecności delegatów. Ministra Przemysłu i Handlu p. inż. Jana Przyłęckiego, Polskiej Komendy naftowej w Krośnie p. por. Dr. Jana Nowaka, Okręgowego Urzędu Górniczego w Jasle p. inż. Henryka Salomona Friedberga i Polskiego Związku metalowców p. sekretarza Wilhelma Topinka — obowiązować będą odąd na kopalniach nafty i w warsztatach następujące postanowienia:

I. Umowa niniejsza dotyczy kopalni nafty zachodniego obszaru naftowego (rejon: Zagórz, Krosno, Glinik maryampolski i Trzebina) Polskiej Komendy naftowej w Krośnie i fabryki narzędzi wiertniczych w Gliniku maryampolskim.

II. 1) Ustanawia się następujące nowe płace minimalne:

Robotnicy kopalniani	Placa za 8 godz.	Dawna placa
Wiertacz egzaminowany . . .	K 25.—	K 18-75
Pomocnik szybowy . . .	" 16-50	" 11-25
Trzeciak . . .	" 10.—	" 6-50
Palacz egzaminowany . . .	" 16-50	" 11-25
" nieegzaminowany . . .	" 13.—	" 9-35
Majster kowalski kwalif. . .	" 25.—	" 18-85
Pomocnik kowalski . . .	" 16-50	" 11-25
Chłopiec . . .	" 10.—	" 6-50
Majster ciesielski kwalif. . .	" 25.—	" 18-75
Cieśla . . .	" 16-50	" 11-25
Chłopiec ciesielski . . .	" 10.—	" 6-50
Majster pompowy . . .	" 20.—	" 12.—
Pomocnik pompowy . . .	" 12.—	" 7-50
Chłopiec . . .	" 10.—	" 6-50
Obsł. maszyn elektr. egz. . .	" 16-50	" 11-25
" " " nieegz. . .	" 13.—	" 9-50
Warsztaty.		
	Placa za 1 godz.	Dawna pł.
Tokarz wyzwolony	K 3-50	K 1-80
" niewyzwolony	" 2.—	" 1-35
Ślusarz wyzwolony	" 2-20	" 1-35
" niewyzwolony	" 1-50	" 1-05
Majster kowalski	" 3.—	" 1-80
Pomocnik kowalski	" 1-80	" 1.—
Elektromonter	" 2-80	" 1-80
Kotlarz	" 3.—	" 1-80
Pomocnik ko larski	" 1-80	" 1.—
Chłopak warszt. w I. roku . .	" 0-60	" 0-40
" " II. . . .	" 0-80	" 0-52
" " III. . . .	" 1-20	" 0-78

Robotnicy placowi.

Robotnicy placowi.	Placa za 8 godz.	Dawna pl.
Robotnik plac. wyż. lat 18	K 12.—	K 7-50
„ „ niżej „ 18	„ 8.—	„ 5-20
Stróże nocni i furmani mies.	„ 350.—	„

Ci robotnicy, którzy pobierali obecnie płace wyższe niż dawny cennik minimalny, otrzymują płace cennikiem nowym oznaczone, więcej różnicę pomiędzy płacą obecnie pobieraną, a płacą oznaczoną w powyższym cenniku jako dawną płacą.

Podanie obecne płac dawnych, ma charakter normujący tylko dla obliczenia tych nadwyżek.

Przykład :

Wiertacz pobiera obecnie za 8 godzin	K	27-50
powinien był pobierać	„	18-75
	różnica	K 8-75
Placa oznaczona nowym cennikiem	„	25-„
	ma pobierać	K 33-75

2. Godziny nadliczbowe wynagrodzane będą w następujący sposób: pierwsze dwie godz. 50%, następne 2 godziny 75%, zaś dalsze godziny nadliczbowe w dniu powszednie oraz za prace w niedzielę i święta 100% osobnym dodatkiem.

3. Postanowienie o dodatku familijnym, na mieszkanie etc. pozostają nadal w mocy — a mianowicie:

Dodatek familijny:

Robot. majacy	1-dno	dziecko	otr.	mies.	20 kor.
„	2-je	dzieci	„	„	30 „
„	3-je	„	„	„	40 „
„	4-ro	„	„	„	50 „
„	5-ro	„	„	„	60 „

robotnicy posiadający tylko 2 lub mniej morgów gruntu otrzymują ten dodatek w podwójnej wysokości. Za każde nowonarodzone dziecko otrzymuje robotnik jednorazowy dodatek w kwocie 50 koron. Dodatki te wypłaca się z dołu raz na miesiąc. Firmy mogą wypłacić je także do rąk żon dotyczących robotników, lub dorosłych członków rodzin wprost lub przez pocztę.

Dodatkami temi objęci są chłopcy do 12. i dziewczęta do 14. lat życia. W razie fałszywych zapodań ze strony robotników dodatek ten będzie raz na zawsze cofnięty.

b) Dodatek na mieszkanie:

Robotnicy, którzy nie otrzymujący pomieszkania w naturze, otrzymają mies.: żonaci 20 koron, -- nieżonaci 15 koron.

Nieżonaci mają tylko wtedy prawo do ryczałtu tego, gdy liczą więcej niż 18. lat i nie mieszkają u rodziców. Jeżeli firma daje robotnikowi mieszkanie do dyspozycji, ten jednak mieszka we własnym domu, natenczas otrzymuje tylko połowę powyższego ryczałtu.

c) Metrowe:

Wiertacz ma otrzymać za każdy ówczesny metr:

od	10	—	300 m	—	K	1:50
"	300	—	500 "	—	"	2:—
"	500	—	wzwyż.	—	"	2:50

Pierszy i drugi pomocnik wiertacza otrzymuje 50% metrówki wiertacza, trzeci 50% metrówki pomocników. Majster kowalski i pomocnik otrzymują metrówkę według według norm dla majstrów wzgl. pomocnika wiertniczego, palacz według normy pomocników,

d) Cysternowe przy tłokowaniu:

Wiertacz otrzymuje za każdą wytłokowaną w miesiącu cysternę do 15 cystern 15 koron, za każdą dalszą koronę; pomocnicy wiertacza otrzymują połowę tej premii.

4. Wiertacze bez względu na to, czy pracować będą przy wierceniu, czy też pompowaniu pobierać będą płace w tej wysokości jaką pobiera wiertacz przy wierceniu.

5. Wiertacze i kowale w razie braku pracy mogą być użyci do wykonania innych robót, jednakże z wykluczeniem robót pomocniczych i z płacą poprzednio obowiązującą.

6. Na wypadek, gdy palacz oprócz 2. kotłów obsługuje jeszcze dynamomaszynę, pompę lub motor — otrzyma K 60 miesięcznie dodatku.

7. Na oświetlenie przyznają przedsiębiorcy miesięcznie przez czas zimowy t. j. od 15 października do 15. kwietnia dla żonatych po 5 litrów dla nieżonatych po 3 litry nafty, przez czas letni, (reszta roku) połowę.

Na opał przyznają przedsiębiorcy mie-

sięcznie 2 centnary metryczne dla żonatych, dla nieżonatych 1 centnar metryczny węgla przez cały rok, loco stacya kolejowa. Na wypadek gdy braknie węgla, robotnicy otrzymać mają drzewo a mianowicie: za 1 q węgla 1 q drzewa twardego lub 1.5 q miękkiego.

Powyższe deputaty przyznane będą z reguły na jedną rodzinę, dlatego dalsi członkowie rodziny, gdy żyją we wspólnem gospodarstwie nie będą ich pobierali, natomiast kawalerzy utrzymujący rodzinę, otrzymują je w wysokości przynależnej żonатыm. Wszystkie dodatki wypłacane będą regularnie każdego miesiąca.

8. Za ruszanie rurami liczy się podwójną szychtë w niedzielę i święta; roboty te wykonują tylko robotnicy do tego przeznaczeni.

9. Metrówkę przyznaje się także kowalom i ich pomocnikom, obsługującym szyby w wierceniu się znajdujące, a to według taryfy dla majstrów, względnie pomocników wiertniczych. Jeśli jedna kuźnia obrabia więcej wierzących szybów, zalicza się kowalom metrówkę według przeciętnej z danych szybów.

Palaczom kotłów parowych przyznaje się metrówkę według norm pomocników wiertniczych, obliczoną przy kilku szybach tak samo jak wyżej.

10. Zarządy przedsiębiorstw uznają mężów zaufania, którym przysługiwać będzie nie tylko prawo życzenia i zażalenia robotników przedkładać kierownictwu, ale mają także prawo interweniować we wszystkich sprawach wynikłych ze stosunków pracy, i płacy. Mężowie zaufania za wykonane czynności nie mogą być prześladowani, ani też z pracy wydalen.

11. Konsumy pozostają nadal bez zmiany tak jak dotąd.

12. Celem rozstrzygnięcia sporów wynikłych ze stosunków pracy, powołuje się Sądy Rozjemcze o stałym składzie, złożone z dwóch delegatów przedsiębiorców i z dwóch delegatów robotniczych, oraz z wybranego przez nich superarbitra. Dla trzech grup; kopalnie, rafinerie i warsztaty powoła się osobne sądy. Sądy takie ustalone będą w Krośnie, Gliniku maryam-

polskim, Jasle, Iwoniczu, Rymanowie, Sannoku i Zagórze. Członkowie tych sądów ustalać wspólny regulamin.

13. Przedsiębiorcy zobowiązują się do ścisłego przestrzegania § 1154 b noweli do u. c. z tem, że choroba ma być udowodnioną poświadczeniem lekarskiem.

14. Majstrowie, kowale, pomocnicy i prowadzący młoty parowe w warsztatach zarobkujący, otrzymywać będą premie kilogramowe według umów z Zarządem zawartych,

15. Robotnicy ukwalifikowani powyżej lat 18 otrzymają płatne urlopy a to: po przepracowaniu w jednym przedsiębiorstwie od 1 do 5 lat 8 dni rocznie, wyżej 5 lat 14 dni rocznie. Urlopy będą dzielone w

ten sposób, aby nie tamować ruchu przedsiębiorstw.

16. Jeżeli pomocnik wiertacza złoży egzamin na wiertacza i wraca do tego samego przedsiębiorstwa jako pomocnik, pobierać będzie płace pomocnika, gdyby jednak został przyjęty jako wiertacz a pracował jako pomocnik, winien otrzymać płace wiertacza.

Minimalna taryfa płac ustalona, obowiązywać będzie wstecz od 15. sierpnia 1919 r.

Z Okręgu Urzędu Górniczego.

Jasło, dnia 12. września 1919 r.

Al. J. Onyszkiewicz w. r.
starszy radca górniczy.

Umowa

zawarta w dniu 23. września 1919 r. między Delegacją Przemysłowców naftowych a Delegacją Robotników pod przewodnictwem Delegata Ministerstwa Przemysłu i Handlu p. inż. Mokrego i w obecności posła i wicemarszałka Sejmu p. Moraczewskiego, ośnośnie do robotników pracujących w zagłębiu borysławsko-tustanowickiem

Punkt I.

Wszyscy robotnicy pracujący podczas inwazyi ukraińskiej w zagłębiu naftowym borysławsko-tustanowickiem otrzymają jednorazową pomoc w wysokości:

- a) Chłopcy, którzy nie ukończyli 16 roku życia po około 800 K,
- b) Bezzenni, którzy ukończyli 16 rok życia po około 1200 K,
- c) Żonaci, po około 1000 K,
- d) na żonę po około 500 K,
- e) na każde dziecko utrzymywane przez rodziców po około 250 K.

Bezzenni, utrzymujący (jako wdowcy lub rozwiedzeni) własne dzieci albo swoich rodziców lub swoje rodzeństwo, otrzymują jednorazową pomoc c) d) e). Jedna rodzina otrzymuje najwyżej na sześćcioro dzieci.

Punkt II.

Wysokość ogólnej sumy mającej być wypłaconą przez przedsiębiorstwa ustala się na najwyżej dziesięć milionów koron.

Pokrycie tej sumy uskuteczni się w następujący sposób:

a) Każde przedsiębiorstwo pracujące od 1.11. 1918 do 31. maja 1919 r. wpłaca; 126% przeciętnego miesięcznego czystego zarobku, wypośredkowanego na podstawie list płacy z powyższego okresu czasu (bez zaliczenia dodatków mieszkaniowych, opałowych, rodzinnych, metrowych, cysternowych i t. p.).

b) 124% przeciętnego miesięcznego zarobku w ten sam sposób obliczonego, rozłożone zostaje na produkcję ropy, uzyskanej w czasie od 1. listopada 1918 do 31. maja 1919, po strąceniu ropy brutowej, manca i ropy użytej na opał kojalni. Każde przedsiębiorstwo przyjmuje odpowiedzialność tylko za wypłatę przypadającej nań kwoty.

Punkt III.

Komisya rozdzielcza z 18 członków, wybranych w połowie przez przemysłow-

ców, a w połowie przez związki zawodowe robotników oznaczy termin wypłat, ustali uprawnienie do poboru, jakoteż ostateczny klucz wypłaty wynikającej sumy pod II. i liczby osób do poboru uprawnionej. Komisya kontrolować będzie wypłaty. Wypłata części wymienionej pod II. a) odbędzie się najpóźniej do 15./10 b. r., wypłata części pod II. b) wymienionej nastąpi w miarę otrzymywanej zapłaty za drugich 9600 wagonów ropy zapasowej, sprzedanej rządowi. Wysokość jednorazowej pomocy może ulegć zmianie, o ile zajdzie tego konieczność po zestawieniu listy uprawnionych do poboru w porównaniu z ogólną sumą na ten cel przyznaną.

Punkt IV.

Ze sumy przyznanej pod II. a. b. wypłacone zostaną: Na cel założenia Spółki spożywczej 25% tej sumy do Banku przemysłowego jako depozyt. Kwota przypadająca na każdego robotnika będzie jego udziałem i wpisowem, w spółce spożywczej. Komisya rozdzielczą jest uprawniona do przelania depozytu do kasy spółki spożywczej.

Reszta t. j. 75% sumy wypłacona zostanie robotnikom w gotówce w sposób wymieniony w punkcie III.

Punkt V.

a) W warsztatach, tartakach, przy budowach, robotach ziemnych i drogowych, oraz w kopalniach dla kowali, elektromonterów, cieśli, stolarzy, murarzy, słowem wszędzie tam, gdzie robotnicy pracują na jedną zmianę, wprowadzony zostaje w myśl obowiązującego dekrety państwowego 8-godzinny dzień pracy od dnia 2. czerwca 1919 roku.

b) W szybach, gdzie ruch trwa bez przerwy, wprowadzony zostaje w myśl obowiązującego kredytu państwowego 8-godzinny dzień pracy od 15. czerwca 1919 r.

c) Postanowienie ad b) ma również zastosowanie do tych wszystkich robotników przemysłu naftowego, do których odnoszą się postanowienia ustawy o ośmiogodzinnym dniu pracy.

Godziny nadobowiązkowe wynagradzane będą dla robotników warsztatowych wedle norm warsztatowych, dla wszystkich innych kategorii, wedle norm ustawowych.

Punkt VI.

Aż do ustawowego unormowania instytucji Sądów rozjemczych ustanawia się tymczasowy Sąd rozjemczy, przyczem przemysłowcy wyznaczają 3 sędziów i 3 zastępców. Szczegóły regulaminu Sadu ułożą wspólnie sędziowie, zastępcy i przewodniczący, wybrany większością głosów przez wszystkich w skład Sadu wchodzących. Najpóźniej w 4 tygodnie od dnia podpisania umowy rozpocznie Sąd swoją działalność.

Punkt VII.

Przemysłowcy obowiązują się popierać biura pośrednictwa pracy założone przez Związki zawodowe i przyjmować w miarę zapotrzebowania robotników przez te biura poleconych. Postanowienie to nie nakłada jednak na przemysłowców obowiązku przyjmowania wyłącznie robotników, przez te biura poleconych.

Punkt VIII.

Wszyscy robotnicy pracujący w przemyśle naftowym otrzymują płatny urlop służący wyłącznie dla odpoczynku a to:

a) Robotnicy, którzy pracowali rok w przemyśle naftowym, otrzymają corocznie 7 dni urlopu.

b) Robotnicy, którzy pracowali przez 4 lat w przemyśle naftowym, otrzymają corocznie 14 dni urlopu.

c) Robotnicy, którzy pracowali przez 10 lat w tej samej firmie otrzymują corocznie 21 dni urlopu.

Uprawnionem do urlopu jest ten robotnik, który licząc od 1. stycznia 1919 przynajmniej przez pół roku w firmie pracuje. Nadużycie urlopu dla pracy zarobkowej pociąga za sobą utratę i prawa urlopu dla pracy zarobkowej pociąga za sobą utratę i prawa urlopu. Czas przebyty na wojnie lub w niewoli wliczony będzie przy ustalaniu prawa urlopu jako czas pracy w przemyśle naftowym tym robotnikom, którzy przed rokiem 1914 w przemyśle naftowym pracowali.

Kiedy urlop ma nastąpić, o tem decyduje każdorazowo dana firma.

Punkt IX.

Zawiazuje się niniejszem Komitet mieszkaniowy, do którego przemysłowcy naftowi wyznaczają 5-ciu i związki zawodowe 5-ciu członków. Komitet dopilnuje wystawienia domów mieszkalnych dla robotników. W tym celu przeprowadzi rokowania z Rządem, gminami i przemysłowcami naftowymi.

Punkt X.

Przemysłowcy dostarczą stałym robotnikom węgla, na opał, w miarę przydziału tegoż przez Rząd w następujących ilościach:

Na miesiące od 1./XI. do 1./IV. po 400, 300 i 100 kgr., w miesiącach letnich zaś po 200, 111 i 50 kgr., o ile robotnik nie pobiera od firmy innych środków opałowowych w naturze, jak drzewo, ropę lub gaz w powyższej wartości opałowej.

Punkt XI.

Przemysłowcy zobowiązują się dostarczyć robotnikom stałym, o ile ich mieszkania nie mają innego rodzaju oświetlenia bezpłatnie nafty na oświetlenie, a to w miesiącach od 1./XI. do 1./IV. po 3 kg. na robotnika miesięcznie, w miesiącach letnich po 1 kg. na robotnika, o ile Rząd odpowiednią ilość przydzieli i rzeczywiście dostarczy.

Borysław, 23. września 1919.

Władysław Gerot m. p.
Jan Morski m. p.
Józef Gnutek m. p.
Sikorski Paweł m. p.
Wojnar Stanisław m. p.
Ludwig Krzemiński m. p.
Czerwiński Bazyli m. p.
Juliusz Mokry m. p.
Inż. Jędrzej Moraczewski m. p.

Zygmunt Malinowski m. p.
Stanisław Henning m. p.
Dr. Witold Wiesenberga m. p.
Schutzmann m. p.
A. Kowalski m. p.
Czesław Żałuski m. p.
Michał Hertz m. p.
W. Markowski m. p.

Ruch zarobk. w Zagłębiu ostrawsko-karwińskim.

Wobec ciągle wzrastającej drożyzny Związek nasz, oraz czeska organizacja zawodowa wniosły dnia 30 maja 1919 r. do Konferencji Dyrektorów*) nowe żądania ekonomiczne, wraz z uzasadnieniem tychże.

Poniżej umieszczamy uzasadnienie, oraz umowę zarobkową.

»Do Konferencji Dyrektorów
zagłębia ostrawsko-karwińskiego
w M. Ostrawie.«

»Podpisane organizacje pozwalają sobie zawiadomić, że na podstawie uchwały mężów zaufania wszystkich szybów i koksowni z dnia 25. maja 1919 r. wypowiadają umowę zarobkową, zawartą na posiedzeniu dnia 3. grudnia 1918 a uzupełnioną na wspólnej konferencji dnia 17.

stycznia 1919 i w załączeniu przysyłają stawiane przez robotników żądania.

Przyznajemy otwarcie, że przy zawle-raniu wypowiedzianej obecnie umowy byliśmy przekonani, iż zanim okres umowy się skończy, warunki gospodarcze będą tak dalece uregulowane że nie będziemy zmuszeni stawiać nowych żądań wyższych. Liczyliśmy na rychłe zawarcie sprawiedliwego pokoju, na dowód nie tylko żywności, ale także surowców; najbardziej liczyliśmy na lepsze zorientowanie się władz, na ostrzejsze wystąpienie ich przeciwko wszelkiego rodzaju lichwiarzom.

Nasze oczekiwania się jednak nie spełniły.

Pomijając drobne wyjątki, ceny ży-

*) „Konferencja Dyrektorów w rewirze ostrawsko karwińskim” jest także sama instytucja, jak „Rada Zjazdu Przemysłowców” w Polsce.

wności są obecnie o wiele wyższe, aniżeli podczas wojny.

Chętnie też uznajemy, że przedsiębiorcy węglowi starali się przy pomocy Grupy I. stowarzyszenia przymusowego uchronić górników od wyzysku lichwiarzy, dostarczając konsumom werkowym wszelkich możliwych środków żywności. Mimo to jednak, że przedsiębiorstwa węglowe dopłacały wielkie sumy pieniężne do sprzedawanych górnikom towarów, nie udało się panom przedsiębiorcom zaopatrywać górników wszelkimi towarami tak, że górnicy byli zmuszeni kupować cały szereg artykułów pierwszej potrzeby na rynku, gdzie przy stale wzrastającej drożyznie narażeni byli na wyzysk.

Zarobki górników wydają się w stosunku do czasów przedwojennych wysokie, mniej więcej o 360 proc.; ale udowodniliśmy już w październiku 1918 w komisji zażaleń, że wszelkie artykuły pierwszej potrzeby podrożały o wiele więcej, aniżeli zarobki górników, a w tej chwili ceny są jeszcze wyższe, aniżeli w październiku ubiegłego roku.

Uświadamiamy sobie też, że przez podwyższenie zarobków obciążymy nie tylko przemysł węglowy, ale i całe życie gospodarcze. Ale jeśli władza republiki czeskiej nie ma odwagi, możliwości lub środków dla zarządzenia zła, zwalczania lichwy, nie może nikt od nas wymagać, aby robotnicy, którzy przecież podczas wojny ponosili najcięższe i najkrwawsze ofiary — byli nadal wyzyskiwani przez lichwiarzy i dla nich pracowali.

Z przytoczonych powodów czujemy się zobowiązani do przedłożenia załączonych żądań, uchwalonych na konferencji delegatów robotniczych, i mamy nadzieję, że piśmienne udowodnienie tychże żądań jest niepotrzebne, pozostawiamy to ustnym pertraktacjom. Wzywamy Konferencję Dyrektorów, oraz rewirowy Urząd górniczy, aby jaknajprędzej przystąpili do omówienia wspomnianych żądań.

Związek rob. przem. gór. we Frysztacie.

Svaz československých horníků v M. Ostravě

W M. Ostrawie, dnia 30. maja 1919

Uгода dla rewiru ostrawsko-karwińskiego.

Poniżej drukujemy ostatnią zawartą dnia 1./IX. 1919 r. umowę uchwaloną na konferencji mężów zaufania dnia 25. maja 1919 r. Uważać ją należy jako dodatek do ugód z listopada 1918, stycznia 1919*), oraz jako dodatek do porządku służbowego z roku 1909.

Wypłata.

Rozporządzenia w punkcie II. umowy z listopada 1918 odnośnie do wypłat zostaje zniesione i brzmią obecnie jak następuje:

Umowa zawarta za współudziałem węglowej Komisji amerykańskiej w r. 1919 odnośnie do komisji zarobkowej w zasadzie zostaje otrzymana i brzmi jak następuje:

Akordy istniejące dotychczas w rewirze pozostaną i wówczas utrzymane, jeśli nawet płaca osiągnięta na podstawie tychże

akordów się podniesie. W ten sposób robotnicy mogą osiągnąć podwyższenie przeciętnego zarobku w stosunku do pierwszych pięciu miesięcy r. 1919, o ile wydajność się podniesie.

Pod słowem wydajność (Leistung) należy rozumieć ubycie produkcji węglowej za szczytę tych górników zajętych przy reperacjach.

Przeciętne zarobki danego szybu bada się w ten sposób, że się dzieli zarobki osiągnięte w akordach i na szczytę z wyłączeniem wszystkich dodatków, za wyjątkiem dodatku służbowego za przepracowane lata.

Jako normalną wydajność uważa się przeciętną wydajność pracy, osiągniętą w pierwszych pięciu miesiącach r. 1919 w

*) Obie wspomniane umowy umieścimy w następnym numerze naszego pisma.

danym pokładzie lub też na miejscu o takich samych warunkach

Dla robotników, którzy, pracując w akordzie poniżej normalnej wydajności z powodu utrudnień technicznych nie osiągały przeciętnego zarobku, wypłacony zostanie osiągnięty przez nich zarobek akordowy, który jednak nie może być niższy, aniżeli zarobek przeciętny, ustanowiony przez czeskie ministerstwo robot publicznych.

Wydajność minimalną ustanawia się w wysokości 80 proc. wydajności normalnej. Gdyby jednak wydajność upadła tak, że praca podług rozporządzenia ministerstwa z 3 stycznia 1910 l. 52 poniżej zarobku minimalnego spada, winien się odpowiednio robotnik przed kierownictwem ruchu usprawiedliwić i może przeciwko niemu być zastosowane dochodzenie dyscyplinarne, o ile nie potrafi wytłumaczyć się z zmniejszenia wydajności pracy.

§ 4. zostaje zniesiony.

§ 5. Górnik, który zostaje przejściowo zatrudniony na kopalni, dla której akordy nie mogą być ustanowione, otrzymuje za tę pracę przeciętny zarobek odnośnej kategorii.

Górnik akordowy, którego zatrudnia się z powodu choroby lub nieszczęśliwego wypadku w pańskich szachtach, otrzymuje 80 proc. zarobku przeciętnego ostatniego okresu zarobkowego swojej dawnej kategorii.

To samo odnosi się do robotników, dotkniętych nieszczęśliwym wypadkiem, a zatrudnionych na powierzchni. Czas trwania takiej przejściowej pracy ustanawia lekarz kasy Brackiej lub lekarz urzędowy. Udział wozaczów (Huntstösser) w zarobkach akordowych koparzów ustanawia się według ilości lat przepracowanych i według zdolności w wysokości 65 do 85 proc. Udział do 80 do 85 proc. mają jednak tylko ci wozacze, którzy są 10 lat jako robotnicy na kopalni w rewirze zatrudnieni, a liczą co najmniej lat 26.

Odnosnie do dodatków dla starszych wozaków, pozostaje § 3 ugody z r. 1912 w dalszym ciągu, łącznie ze zmianą komisji zażaleń z 21. sierpnia 1918 roku

L. B. K. IV. 349/18 punkt 8, według którejto zmiany, dodatki po 10 latach pracy na tej kopalni na 60 halerzy na zmianę a po 15 latach pracy na 1 K na zmianę zostają podwyższone.

Udział pociągaczów (szleperów) w zarobku akordowym ustanawia się odpowiednio do wieku i zdolności 40—60%.

§ 6. Zarobki robotników dziennych powierzchniowych kopalń, koksowni i ubocznych zakładów zostają ustanowione według załączonych tabeli, tworzących nieodłączną część tej umowy.

§ 7. Komisja zarobkowa mająca współdziałać przy ustanowieniu akordów, składa się:

1. Z jednego zaprzysiężonego inżyniera, zamianowanego przez rowirowy urząd górniczy;
2. z kierownika ruchu lub inżyniera ruchu danego zakładu;
3. z dwóch mężów zaufania robotników i
4. z jednego zastępcy amerykańskiej komisji węglowej z głosem doradczym

Do komisji zarobkowej należą następujące sprawy:

1. Zastawienie zarobków akordowych;
2. zbadanie trzech co do ich wartości;
3. ustanowienie dodatków do zarobków akordowych, wynikłych ze zmian stosunków miejscowych;
4. ustanowienie zarobków akordowych przy równoczesnym ustaleniu normalnej, jakkolwiek minimalnej wydajności pracy.

Ustanowione przez komisję zarobkową akordy muszą być respektowane tak przez pracodawcę, jak i przez pracownika, zaś zmiany mogą być przeprowadzone jedynie przez tąże komisję zarobkową. Zarobki osiągnięte dzięki obliczeń zarobkowych nie mogą być ani zmniejszone, ani też poprawione przez kierownika ruchu, tak samo jednak, nie można reklamować ich podwyższenia, o ile nie chodzi o błąd podczas przyjmowania pracy lub obliczenia.

Zarobek strzelców winien być wyższy o 5 do 10 proc. aniżeli przeciętny zarobek koparza w rewirze. Na najbliższe czasy ustanawia się płace strzelców na 20—24 K.

Węgiel deputatowy.

Postanowienia § 22 ugody z r. 1912 i § 8 punkt III. ugody z listopada 1918 znosi się i ustanawia się, co następuje:

Wszyscy robotnicy bez różnicy kategorii, pracujący w zakładzie rok jeden, otrzymują miesięcznie 3 centnary węgla.

Żonaci robotnicy, pracujący w tym samym zakładzie bez przerwy 8 lat, otrzymują $3\frac{1}{2}$ centnarów węgla miesięcznie.

Robotnikom i robotnicom pracującym 1 rok w zakładzie, a prowadzącym własne gospodarstwo, jakoteż robotnikom żyjącym przynajmniej rok w bezdzietnym konkubinacie, przysznaje się tą samą ilość węgla, co i robotnikom żonatym.

Robotnicy żyjący w konkubinacie a posiadający dzieci, otrzymają węgiel przed upływem roku.

Wdowy po robotnikach, którzy mieli prawo na węgiel deputatowy, otrzymają węgiel dopiero od dnia wstąpienia do pracy.

Swobodni robotnicy i robotnice, bez różnicy kategorii, pracujący 2 lata w zakładzie, żyjący z rodzicami i rodzeństwem we własnem gospodarstwie i przyczyniający się głównie do utrzymania gospodarstwa, otrzymują mies. $1\frac{1}{2}$ cent. węgla.

O ile w tem samem gospodarstwie żyje kilka osób mających prawo poboru węgla deputatowego, ilość węgla nie może przekroczyć 15 centnarów miesięcznie.

Swobodni robotnicy ze wsi. mieszkający w kasarniach przez tydzień, nie mają prawa do otrzymywania węgla deputatowego.

Prowizyoniści, których zdolność do zarobkowania stwierdzono o 50% mają prawo do otrzymania węgla od dnia wstąpienia w stan prowizyi, względnie od dnia wypłaty renty.

Wszyscy inni prowizyoniści, których trwała i zupełną niezdolność do zarobkowania stwierdzili dwaj lekarze, mają pretensyę na węgiel deputatowy, o ile ptacują 14 lat w rewirze.

Prowizyoniści, pracujący 25 lat w rewirze bez przerwy, nie potrzebują świadectwa niezdolności do pracy.

Wyżej wspomniani prowizyoniści mają pretensyę do 15 centnarów węgla rocznie.

Wdowy po stałych robotnikach, którzy zostali dotknięci śmiertelnym wypadkiem na kopalni, mają z uwzględnieniem trwania lat pracy ich mężów, pretensyę do 10 centnarów węgla deputatowego, o ile utrzymują dwoje dzieci, niżej 14 lat.

Prowizyoniści, otrzymujący węgiel na powyższych prawach, mają do tegoż tylko wówczas pretensyę, o ile wykażą się prowadzeniem stałego domowstwa i jeżeli żaden członek tego domowstwa nie otrzymuje węgla deputatowego.

Prowizyoniści mogą węgiel swój odstawić do domu jedynie za pomocą taczek; ekspedycja węgla deputatowego za pomocą wagonów jest wykluczoną.

Prowizyoniści, otrzymujący węgiel deputatowy na tych prawach, nie mają pretensyi do odszkodowania, w razie gdyby zakład (kopalnia) z powodu trudności i stosunków produkcyjnych, nie mógł węgla deputatowego oddawać.

Żonaci robotnicy, utrzymujący poza rewirem własne domowstwo, a pracujący w tym samym zakładzie rok jeden, mają prawo do otrzymania odszkodowania za węgiel deputatowy. Odszkodowanie wynosi obecnie 5 K za centnar.

Które miejscowości należy uważać po za rewirem — oznacza odośny kierownik kopalni.

Prowizyoniści nigdy nie mają prawa do odszkodowania pieniężnego za nieotrzymany węgiel.

Węgiel deputatowy musi być używany jedynie dla siebie i nie może być sprzedawany. Niestosującym się do tego, może być odebrane prawo do odbierania węgla na stałe, lub też przejściowo.

Węgiel deputatowy będzie wydzielany w węglu orzechowym.

Ugoda o stosowaniu § 1154b*).

Postanowienia co do punktu V. § 1154b znosi się, i brzmią one odtąd jak następuje:

W razie niemożności pracy z powodu choroby lub też doznanego nieszczęśliwego wypadku, należy się robotnikowi, oprócz zapomogi z kasy brackiej, odszkodowanie z kopalni, jak następuje:

*) O znaczeniu § 1154 ust. cyw. austriackiej napiszemy w przyszłym numerze.

1.

I. kategoria: Przy nieszczęśliwych wypadkach od dnia wypadku, podczas choroby od ósmego dnia choroby począwszy, aż do upływu trzeciego tygodnia t. j. do 21. dnia:

a) dla swobodnych robotników i robotnic dodatek podczas choroby w wysokości 20%;

b) dla żonatych robotników dodatek 30% do należnego zasiłku dla chorych.

II. kategoria: Za czwarty i piąty tydzień, względnie od 22. do 35. dnia niemożności pracy, spowodowanej chorobą lub wypadkiem

a) dla swobodnych robotników i robotnic dodatek 40%;

b) dla żonatych 60% dodatku do należnego zasiłku dla chorych.

III. kategoria: Począwszy od szóstego tygodnia, względnie od 36. dnia niemożności pracy, spowodowanej chorobą lub wypadkiem, dla całego dalszego ciągu pobierania zasiłku dla chorych:

a) dla swobodnych robotników i robotnic dodatek 70%;

b) dla żonatych robotników dodatek 80% do należnego zasiłku dla chorych.

Żonatym robotnikom równają się robotnicy swobodni, wdowcy, wdowy z dziećmi niżej 14 lat we własnym domowstwie.

Odszkodowanie przyznane na podstawie § 1154b, należy wypłacać robotnikom równocześnie z zasiłkiem dla chorych.

2.

W razie niemożności wykonania pracy przez robotnika lub robotnicę z powodów ważnych, jego osobę obchodzących motywów, gdy nie z własnej winy pracy wykonać nie może, odszkodowanie za każdy dzień na przeciąg najwyżej 1 tygodnia wynosi:

a) u robotników o płacy dziennej (naziemnicy) cała płaca dzienna ze wszystkimi dodatkami, z wyjątkiem miesięcznych dodatków dla dzieci i dodatków na starość;

b) u robotników otrzymujących płacę tygodniową lub miesięczną, taką część płacy, taka przypada na dzień jeden wraz z dodatkami przypadającymi na dzień, z wyjątkiem dodatków dla dzieci i na starość;

c) u robotników, otrzymujących płacę akordową lub od sztuki, — taką część, jaka przypada przeciętnie na dzień jeden, obliczając przeciętną ostatniego okresu zarobkowego, wraz z dodatkami, z wyjątkiem dodatków dla dzieci i na starość.

Pretensje do otrzymania miesięcznych dodatków dla dzieci i na starość nie zostaną przez niniejsze przepisy dla odszkodowania § 1154b, uszczuplone.

Odszkodowanie należy się już po wykonanej 14 dniowej pracy, i to tylko wtedy, jeżeli nie istnieje zła wola lub własne przewinienie w wykonywaniu pracy.

Odszkodowanie pobrane bezprawnie musi być zwrócone.

3.

W razie nowego prawnego uregulowania kwestyi odszkodowania, niniejsza ugoda traci ważność z dniem wejścia nowej ustawy.

W razie zmiany obecnego podziału kategorii płac, postanowienia zawarte w ustępie I. teje umowy, ulegną zmianie.

Linie wytyczne

dla zużytkowania powyższych przepisów.

Prawo żądania odszkodowania.

Po 14-dniowym zatrudnieniu w zakładzie, mają robotnicy i robotnice pretensję do otrzymania odszkodowania, o ile nieprzybycie do pracy spowodowane jest chorobą lub wypadkiem w pracy, itp.

W razie choroby od ósmego dnia począwszy, zaś w razie nieszczęśliwego wypadku, od pierwszego dnia wypadku. Pobieranie odszkodowania jest w tych wypadkach zależne od pobierania zasiłków z kasy chorych i kończy się wraz z nimi.

Gdyby przeszkoda w pracy spowodowana była przez inne ważne powody, prawa do odszkodowania nie mają robotnicy za każdy opuszczony dzień pracy, lecz najwyżej do jednego tygodnia.

Opieka lekarska w ambulatorium bez pobierania zasiłków dla chorych.

Jeśli robotnik (robotnica) uczęszcza do ambulatorium lekarskiego, otrzymuje

za stracony czas pracy odszkodowania, lecz najwyżej w ciągu sześciu tygodni trwania opieki lekarskiej razem za jeden tydzień.

Ważne, własną osobą obciążające powody opuszczenia pracy.

Jako ważne powody uważać należy: wezwania do sądu pojednawczego, wezwania do wydań zarobkowo-pojednawczych, wezwania do urzędów i władz, o ile nie chodzi o przewinienie samowolne i o ile robotnik może się wyładować odpowiednim wezwaniem; powoły wojakowe, zebrania kontrolne, powołania wojskowe, przeszkody w ruchu kolejowym, na okrętach itp., za okaraniem odpowiedniego poświęcenia.

Skargi w sądach i wydziałach pojednawczych, o ile zażądaniem skarżących zadość uczyniono.

Nagle choroby lub nieszcześliwe wypadki najbliższej rodziny swego domowstwa. Trzeba tu jednakże bezwarunkowo wykazać, że dany robotnik (robotnica) potrzebny jest do udzielenia pomocy w domu.

Wypadek śmierci wśród małżeństwa lub rodzeństwa, ale jedynie wówczas, o ile dana osoba należała do wspólnego domowstwa.

Wzajemny ślub.

Powody nieważne do opuszczenia pracy.

Wezwania do urzędu podatkowego z powodu płaconia zaległych podatków, o ile zaległość w rzeczywistości istnieje.

Wezwania do komisji obywatelskiej lub innej tym podobnej, odsiedzenie kary aresztów.

Wnieście skargi do sądu, która mogłaby być zadowolona przez niego.

Rozprawy i skazywanie zeznań sądowych lub urzędowych powstałe z własnej winy.

Interwencje u władz i urzędów bez wezwania odnośnych urzędów lub zezwolenia kierownika sztybu.

Powody zajęć domowych.

Wypadki śmierci poza najbliższych członków rodziny, jako też rodzeństwa

lub żony (męża), nie żyjących we wspólnym domowstwie.

Wypadki śmierci dzieci i rodziców, o ile nie żyją we wspólnym domowstwie.

Sposób i wysokość odszkodowań.

Jako czas odszkodowania uchodzi normalny tydzień pracy z wszelkimi zmianami (zmiannami). Godziny nadliczkowe, praca niedzielna i świąteczna, o ile ona jest ustawowo dopuszczalna, będąc jedynie wówczas doliczona, o ile dana załoga do tej pracy zaangażowana została, o ile odnośna zmiana do której dany robotnik należy, pracę godzin nadliczkowych, oraz niedzielna i świąteczna załatwić musil

W razie śmierci otrzymują krewni, mieszkający w jednym domowstwie lub jednym okręgu sądowym jedną sztybę. W razie śmierci rodziców lub dzieci, o ile ci znajdują się poza danym okręgiem sądowym, udziela się odszkodowania zależnie od oddalenia miejscowości uwzględnienia warunków, jednak najwyżej 3-dniową płacę.

Jeżeli robotnik zostaje powołany do służby wojskowej, otrzymuje on odszkodowanie za 3 zmiany i nawet wówczas, jeżeli kilka dni przed terminem wstąpienia do wojska pracę swą opuszcza.

Dobrowolnie idący do wojska robotnicy, nie podpadają pod to postanowienie.

Jeżeli robotnik opuszcza pracę z powodu poboru wojskowego, otrzymuje wynagrodzenie za jeden dzień.

Jeżeli komisja powołana odwoła robotnika do skonstatowania, wówczas otrzymuje on najwyżej za trzy zmiany odszkodowanie.

Jeżeli robotnik za straconą sztybę otrzymuje wynagrodzenie od jakiegokolwiek inżyniera, jak ze sądu państwa, gminy, kasy ubezpieczeń, zakładu ubezpieczeń od wypadków, lub tym podobnych, nie otrzymuje on żadnego odszkodowania po raz drugi.

V. a)

Urlopy robotników.

Za rok 1919 otrzymują robotnicy pracujący co najmniej rok na kopalni — urlop

4 dni, z których jednakże 1 dzień musi być niedzielą, lub wolne od pracy święto.

Zapłatę jednakże robotnicy otrzymują za 4 dni.

Robotnicy, którzy od 1. stycznia 1919 r. do czasu otrzymania urlopu opuścili bez usprawiedliwienia, 6 lub więcej szychet, nie otrzymują ani urlopu, ani też odszkodowania.

Za każdy dzień urlopu należy się robotnikowi oprócz dodatków na starość i dla dzieci, odszkodowanie, a mianowicie: pracującym na akord robotnikom przeciętny zarobek poprzedniego okresu zarobkowego odnośnej kategorii, zaś robotnikom pracującym na szychtę, odszkodowanie w wysokości należnej mu płacy.

Dodatki zarobkowe (premie) zależnie od taktycznego czasu pracy, nie będą podczas urlopów wypłacone.

Porządek urlopów dla pojedynczych robotników ustanawia kierownictwo ruchu, uwzględniając normalną produkcję, przy czem na urlopie bawić nie może więcej jak dziesiąta część robotników załogi naraz.

Robotnicy, którzy do końca roku 1919 z należnego im prawa urlopów nie skorzystają, otrzymają, przy końcu roku odszkodowanie w wysokości faktycznego zarobku.

Uгода ta wchodzi w życie z pierwszym okresem zarobkowym w miesiącu wrześniu 1919 z wyjątkiem postanowień co do § 1154b, urlopów i węgla deputatowego, które to ostatnie 3 punkty wchodzi w życie z dniem 1. września 1919 r.

Obie strony mają prawo ugodę tę wypowiedzieć.

Czas wypowiedzenia ustanawia się na trzy miesiące.

Zakłady kopalniane.

Płace na podstawie zawartej i odnowionej z dnia 27. sierpnia 1919 w ministerstwie robót publicznych w Pradze, pomiędzy zastępcami robotników a przedsiębiorcami zagłębia ostrawsko-karwskiego, ugody, do której jako podstawa służyła ugoda z listopada 1918 r.

Jako podstawa do omówienia ugody służyła uchwała, która spowodowała, że na

podstawie rozporządzenia ministerstwa robót publicznych z dnia 3. stycznia ustalono płacę na zmianę w stosunku do w mędzyczasie podwyższonemu zarobkowi przeciętnemu kopaczy 16·25 K podwyższon zostały.

Przeciętny zarobek kopacza w wysokości 18·95 K został przyjęty jako porównanie za czas od 18. maja do 28. czerwca 1919 r. Wobec tego podwyższenie (w stosunku do 16·25 K) wynosi 2·58 K, to zn. 16·5%. W tym też rozmiarze zostały podwyższone płace za szychty.

Dozorcy maszynowi:

Przy maszynie wyciągowej: przy pracy zadawalniającej, pięcioletniej 17— K na zmianę i 1—3 K premii,

przy 5—15-letniej zadawalniającej pracy 18— K na zmianę i 1—3 K premii.

Przy zadawalniającej pracy ponad 15 lat 19 K na zmianę i 1—3 K premii.

Przy dużych centralach elektrycznych: dozorca przy głównych turbinach i tablicy rozdzielnej 17—19 K na zmianę;

inni dozorcy maszynowi 15·50—17·50 K na zmianę;

kompresor turbinowy przy wielkiem napięciu 15·50—17·50 K na zmianę;

przy innych maszynach włącznie z kopalnią 13·50—16·50 K na zmianę;

Kierownicy lokomotyw:

Przy kolejkach normalno-torowych 15·50—18·50 K na zmianę;

przy kolejkach wązko-torowych 14—16·50 K na zmianę.

W kopalni: po pięcioletniej służbie, z tego najmniej 2 lata przy lokomotywach, 15·50—17·50 K.

Przesuwacze lokomotyw:

W kopalni: jak robotnicy dzienni 13—15·20 K.

Przesuwacze lokomotyw egzaminowani, jako lepsi robotnicy dzienni 13—16·50 K.

Palacze lokomotyw:

Starsi palacze (gdzie zatrudnionych jest 4 palaczy mianuje się jednego z nich starszym palaczem) 17—19 K.

Palacze egzaminowani: 20 do 30 lat 14—15 50 K;
ponad 30 lat 15 50—17— K.
Palacze nieegzaminowani: ponad 25 lat 10 50 do 13— K;
ponad 25 lat 13—14 K.

Profesyonisci:

Pełno ukwalifikowani: ponad 30 lat 18 50—22— K;
ponad 20 lat 14 50—17 50 K;
poniżej 20 lat 12 50—14 50 K.
Mniej kwalifikowani bez ograniczenia lat od 12 50—14 50 K.

Terminatorzy:

W pierwszym roku 5 25 K; w drugim roku 7— K; w trzecim roku 8 50 K.

Wozacze popiołu:

12 50—14— K; w trudnych warunkach 14— do 15 20 K.

Lampiarze:

Starszy lampiarz 14—15 K; czyszczący lampy jak robotnicy dzienni lub inwalidzi kopacze; przy lampach elektrycznych jak robotnicy dzienni plus 50 halery.

Robotnicy dzienni:

Nadziennicy niżej 18 lat 6 50—8 50 K; od 18 do 20 lat 8 50—10 50 K; od 20 do 30 lat 10 50—13— K; ponad 30 lat 13 do 14— K, na zmianę.

Kopacze-inwalidzi:

jako robotnicy powierzchni 15—20 K na zmianę.

Kobiety:

Od 14—16 lat 5 25—6— K; od 16 do 18 lat 6—7 K; od 18—24 lat od 7— do 8 50 K; ponad 24 lat ze służbą pięcioletnią 8 50—9 50 K, na zmianę.

Dozorcy kąpielowy

jako nadziennik.

Stróże:

jako nadziennik.

Woznice:

Woznica (kuczer) 12—14 K dziennie, oprócz tego 30—35 K tygodniowo za pracę niedzielą i godziny nadliczbowe a w poszczególnych wypadkach 40—45 K.

Szoferzy:

Szofer 13—15 50 K dziennie, oprócz tego 35—45 K za pracę niedzielą i godziny nadliczbowe; o ile kwalifikowany profesjonalista z reperacją wozu 15 50 do 17 50 K; pomocnik jak nadziennik.

Kopacze przy reperacjach szybowych:

Kopacz: w szybie normalnym przeciętny zarobek kopacza w tym zakładzie;
w szybie mokrym przeciętny zarobek kopacza oraz 3 K na zmianę.

Profesyonisci:

Rzemieślnik wewnątrz szybu zwykłą własną płacę i 3 K jako premię za zmianę.

Dozorcy przy kołowrotach:

Haszplarz w kopalni 12 50—15 50 K na zmianę; po 10 latach 15 50—17 50 K na zmianę.

Parobcy:

Parobek przy koniach w kopalni jako popychacz.

Ogrodnicy:

Ogrodnik 10 50—13— K dziennie i dodatek tygodniowy 30 K;
ze świadectwem kwalifikacji 13—15 K dziennie i dodatek tygodniowy 35 K.

Płace na koksowniach.

Płace na podstawie zawartej i odnowionej dnia 27. sierpnia 1919 w ministerstwie robót publicznych w Pradze między zastępcami robotników a przedsiębiorcami zgłębia ostrawsko-karwińskiego ugodę, do której jako podstawa służyła ugoda z listopada 1918 r.

Jako podstawa do odnowienia ugody służyła uchwała, która spowodowała, że na podstawie rozporządzenia ministerstwa robót publicznych z dnia 3. stycznia ustalono płace na zmianę w stosunku do w międzyczasie podwyższonemu zarobkowi przeciętnemu kopaczy na 16 25 K podwyższone zostały.

Przeciętny zarobek kopacza w wysokości 18 95 K został przyjęty jako porównanie za czas od 18. maja do 28. czerw. 1919. Wobec tego podwyższenie (w stosunku do

16·25 K) wynosi 2·68 K, to znaczy 16·5%. W tym też rozmiarze zostały podwyższone płace za szychty.

Koksiarze:

K 19—. O ile przeciętna wydajność pracy przy ośmiogodzinnym dniu pracy wynosi tyle co w r. 1913, zarobek przeciętny może być podwyższony do K 20—. O ile wydajność pracy jest większą, aniżeli w r. 1913 — zarobek jest odpowiednio większy.

Nakładacze koksu: Taksamo jak u koksarzy podnosi się na 18 K i wyżej.

Wyładowacze koksu (Ablader) K 16·50.

Robotnicy przy smole K 12—16.

Czyszczący dyszę. W procent stosunku ich zarobku do zarobku koksarzy względnie z dodatkiem 16·5% obowiązującego zarobku szychtowego.

Maszyniści: taksamo.

Maszyniści do wypychania: taksamo.

Odwozacze: taksamo.

Ubijacze (Stampfer): taksamo.

Szarżyści: taksamo.

Czyszczący wentyle: taksamo.

Mazacze pieców: taksamo.

Dozorcy maszyn: w centrali elektrycznej przy głównej turbinie i tablicy rozdzielnej K 17·50 do 19 K.

Przy kondenzacji i przy maszynach pomocniczych K 15·50 do K 17·50.

Maszyniści przy mniejszych maszynach: K 13·50 do K 16·50.

Kierownicy lokomotyw: przy kolei normalno-torowej K 15·50 do K 18·50

przy kolei wązko-torowej 14 K do K 16·50.

Palacze (lokomot.) 13 K do K 16·50 ewentualnie.

Starsi palacze (o ile pracuje 4 palaczy — jeden z nich jest starszym) 17 K do 19 K istniejąca premia.

Palacze egzaminowani:

od 20 do 30 lat K 14—15·50

ponad 30 lat K 14·50—17—.

Palacze nieegzaminowani:

ponad 20 lat K 10·50—13—,

ponad 25 lat K 13·00—14·00.

Profesioniści:

ponad 30 lat K 18·50—22—,

poniżej 20 lat K 12·50—14·50,

mniej ukwalifikowani bez ograniczenia lat K 12·50—14·50.

Terminatorzy: w 1. roku K 5·25 w 2. roku 7 K, w 3. roku K 8·50.

Wywozacze popiołu K 12·50—14—, w ciężkich warunkach pracy K 14—15·20.

Robotnicy dzienni (nadziennicy):

poniżej 18 lat K 6·50—8·50,

od 18 do 20 lat K 8·50—10·50,

od 20 do 30 lat K 10·50—13·00,

ponad 30 lat K K 13·00—14·00.

Koksiarze-inwalidzi: przejściowo przy innej pracy K 15·20.

Dozorcy przy płóczkach 15 K — 18 K.

Inni robotnicy przy płóczkach K 14·00 do K 17·50.

Dozorcy kąpielowi: jak nadziennicy lub koksiaze-inwalidzi.

Wachtarze: jak nadziennicy lub koksiaze-inwalidzi.

Czyszczący kotły: 14 K do 19 K.

Dozorcy w fabryce benzolu, amoniaku i komtenzacji K 14—19.

Robotnicy przodujący tamże 16 K do 21 K bez dotychczasowej premii.

Robotnicy przy suszeniu soli: K 14 do K 16·50.

Dozorcy przy motorach i pompach: przy podrzędnych pracach K 12·50—14·00

Wywozacze osadu (Schlamu) i robotnicy na hałdzie (na szychtę) K 13·00 do K 16·50 i robotnicy w akordzie K 14·00 do K 19·00.

Odwozacze na hałdzie: mężczyźni 13—16·50 K; kobiety na dworze lub we wilgoci 10—11·80 K.

Przesuwacz 13—15·50 K na zmianę.

Przodujący robotnicy tamże 15—17 K dziennie bez dotychczasowych premii.

Kobiety: od 14—16 lat 5·25—6— K; od 16—18 lat 6—7 K; ponad 18 lat 7—8·50 K; ponad 24 lat i z pięcioletnią służbą 8·50—9·50 K na zmianę.

Ogrodnicy: 10·50—13— K na zmianę i dodatek tygodniowy 30 K; ze świadectwem kwalifikacji 13—15·50 K na zmianę i dodatek tygodniowy 35 K.

Woźnice (kuczer): 12 do 14 K dziennie i dodatek tygodniowy za pracę nie-

działną i godziny nadliczbowe 30—35 K a w poszczególnych wypadkach 40—45K.

Szoferzy: 13—15.50 K dziennie oraz dodatek tygodniowy za pracę niedzielą i godziny nadliczbowe 35—45 K; szofer z

Mor. Ostrawa, w sierpniu 1919 r.

Za Urząd górniczy:

Dr. inż. Józef Schoppek m. p.

Za Zw. rob. przem. górn. we Fryszacie:

Ludwik Lizak m. p.

reperacją wozu o ile jest kwalifikowany 15.50—17.50 K dziennie.

Co do odszkodowania za zniszczone podczas pracy ubrania — pozostają dawne postanowienia w mocy.

Za Konferencję Dyrektorów:

Inż. Drolz m. p.

Za »Svaz českoslov. horníku«:

Józef Šavel m. p.

Warunki wypłacenia drugiego dodatku na ekwipunek w rewirze ostrawsko-karwińskim.

Dnia 5. lipca 1919 wypłacone zostało robotnikom zagłębia ostrawsko-karwińskiego na wszystkich kopalniach i koksowniach ekwipunek raz na zawsze na następujących zasadach:

Otrzymują:

180.— K robotnicy nieżonaci, bezdzietni, wdowcy i bezdzietne robotnice.

230.— K robotnicy żonaci bezdzietni, wdowcy i robotnice z jednym dzieckiem.

280.— K robotnicy żonaci z jednym lub dwojgiem dzieci, wdowcy i robotnice z dwojgiem i trojgiem dzieci.

330.— K żonaci robotnicy z trojgiem lub czworgiem dzieci, wdowcy i robotnice z czworgiem i pięciorgiem dzieci.

380.— K robotnicy żonaci z więcej niż czworgiem dzieci, wdowcy i robotnice z więcej niż pięciorgiem dzieci.

Zaliczają się dzieci małoletni, ślubne i nieślubne, jakoteż i niewłasne, o ile żyją w domostwie robotnika lub robotnicy. Jako małoletnie uważa się dzieci poniżej 15 lat i dzieci starsze wtedy, jeżeli one z powodu cielesnych lub duchowych wad są do zarobkowania niezdolne.

Prawo na dodatek ma robotnik (robotnica) zajęty na którejkolwiek z kopalń zagłębia ostrawsko-karwińskiego i stojący w bezpośrednim stosunku zarobkowym do kierownictwa kopalni, o ile był do dnia 15. maja 1919 w pracy na któ-

rymkolwiek szybie zagłębia ostrawsko-karwińskiego.

Robotnicy, którzy w czasie od 16. maja 1918 do 15. maja 1919 wstąpili powtórnie na kopalnię otrzymują część dodatku, stosownie do czasu ich zatrudnienia na kopalni, przyczem czas poniżej 14 dni nie zalicza się,

U robotników, którzy w tym czasie powrócili ze służby wojskowej, a przed wstąpieniem do wojska byli zatrudnieni na którymkolwiek ze szybów zagłębia ostrawsko-karwińskiego, czas służby wojskowej liczy się na równi z czasem pracy na kopalni.

Żony robotników, które były zatrudnione na którejkolwiek z kopalń tutejszego zagłębia, zaś ich mężowie jeszcze dotychczas pełnią służbę wojskową lub też polegli na wojnie, znajdują się w niewoli, lub też dotychczas żadnych od nich wieści nie ma, posiadają to samo prawo jakie mają robotnice wdowy. To samo prawo posiadają też wdowy po robotnikach, którzy w czasie od 1. lipca 1914 do 15. maja 1919 zostali na którymkolwiek ze szybów tutejszego zagłębia śmiertelnie pokaleczeni.

Robotnicy, którzy wstąpili do służby wojskowej po 16. maju 1918 zaliczają się do robotników kopalnianych, spodziewając się, że po skończeniu służby wojskowej wstąpią znowu do pracy na kopalni. Ekwi-

punok zostanie im wypłacony po wstąpieniu do pracy.

Robotnicy, którzy z biegiem przeszłego roku stali się prowizyonistami, otrzymując przypadającą część dodatku, odpowiadającą rzeczywistemu czasowi ich pracy na kopalni. To samo prawo przypada spadkobiercom robotników, którzy z biegiem minionego roku lub po 15. maju 1919 roku zmarli.

Dodatek zostanie wypłacony na tej kopalni, na której przed przerwaniem stosunków pracy ostatnio pracował.

Robotnicy, którzy wstąpili w ostatnim

Modr, m. p.

Dr. Loew, m. p.

roku dobrowolnie do służby wojskowej a to przed 15 majem 1918, albo przed tym dniem z jakiegokolwiek powodu zaniechali pracę na kopalni lub też na zasadzie pertrakeyi w komisji zażaleń byli od pracy uwolnieni, nie mają pretensyi na ten dodatek.

Liczba członków rodziny oznacza się według stanu z dnia 15. maja 1919.

Przypomina się, że ekwipunek ten, ogłoszony na podstawie niniejszych postanowień, nie ma nic wspólnego z ekwipunkiem, który na tutejszych kopalniach był wypłacony w marcu 1919 roku.

Savel, m. p.

Lizak, m. p.

Regulamin Rad robotniczych w państwowych zakładach salinarnych.

I. Skład Rady robotniczej

Rada robotnicza składa się z radnych wybieranych przez robotników w stosunku liczbowym: 1 radny na 50 robotników. W miejscowościach, gdzie pracuje mniej jak 300 robotników, wybierają robotnicy 6 radnych.

II. Mężowie zaufania.

Dla współdziałania w zarządach żup solnych wybierają Rady robotnicze mężów zaufania tylu, ilu w danej miejscowości potrzeba do objęcia tych czynności, gdzie współdziałanie robotników jest wskazane.

III. Wybory Rad robotniczych.

Wybory Rad robotniczych odbywać się będą co roku w styczniu, w dzień powszedni, w czasie od 10. rano do 4. popołudniu. Co roku wybiera się połowę radnych na okres dwuletni. W styczniu 1920 r. połowę radnych i mężów zaufania wylosuje się a na ich miejsce wybrani zostaną nowi na dwa lata. W następnych latach ustępywać będą zawsze ci, którzy wybrani zostali przed dwoma laty. Ustępujący mogą być ponownie wybrani. Wy-

bory ogłasza się na 8 dni przed dniem wyborów, przez przybicie ogłoszenia na widocznych miejscach nad szybami i ogłoszenie w organie prasowym Związku robotników przemysłu górniczego.

IV. Rada wspólna ze wschodnich salin.

Rady robotnicze ze wschodnich salin delegować będą po dwóch radnych do Rady wspólnej wschodnich salin, która zwoływana będzie w razie potrzeby, na zlecenie Dyrekcyi państwowych zakładów salinarnych lub w sprawach określonych statutem Związku robotników przemysłu górniczego, na polecenie zarządu Związku.

V. Rada główna.

Dla spraw zasadniczych, obejmujących kilka lub wszystkie żupy solne zwoływana będzie Rada główna. Do Rady głównej wybierają: Rada robotnicza w Wieliczce 3 radnych, Rada robotnicza w Bochni 2 radnych a Rada wspólna wschodnich salin 1 radnego. Rada główna zwoływana będzie w razie potrzeby na polecenie Dyrekcyi państwowych zakładów salinarnych, względnie dla spraw okre-

ślonych w statucie Związku robotników przemysłu górniczego, na polecenie zarządu Związku.

Zadania mężów zaufania.

I.

Mężowie zaufania mają dbać o powagę zarządu i godność stanu, utrzymywanie normalnych stosunków pracy i poborów robotników, o porządek i karność podczas godzin roboczych, a w szczególności:

1. pilnować przestrzegania godzin roboczych i wykorzystania czasu pracy jak najintensywniej;
2. przestrzegać wszędzie ładu, porządku i czystości;
3. dbać o możliwie jaknajlepsze użycie i oszczędzanie materiałów;
4. dopilnować, aby wszyscy mieli i dbali o urządzenia i narzędzia pracy, utrzymywali w stanie zdolnym do użycia i używali tak, aby urządzenia i narzędzia pracy jaknajmniej się psuły;
5. pilnować, by wszyscy robotnicy otrzymywali swe pobyry;
6. zwalczać radykalnie symulację i tępić próżniactwo.

W tym celu mężowie zaufania mają prawo:

1. kontrolować stosunki pracy i poborów;
2. badać wszelkie prośby i zażalenia robotników;
3. kontrolować zużycie wydanych materiałów;
4. kontrolować wyrób i wydawanie soli;
5. brać udział w miesięcznych naradach zakładowych;
6. interesować się wszelkimi sprawami, mającymi związek z Zarządem żupy solnej.

II.

Dla ułatwienia czynności przydziela Rada robotnicza mężów zaufania do poszczególnych działów w żupie solnej, przyczem dotyczący męża zaufania, tam, gdzie są różne działy pracy załatwia wyłączenie agendy swego działu,

III.

Mężowie zaufania odpowiedzialni są za swoje czynności przed Radą robotniczą i Zarządem Związku Robotników przemysłu górniczego. Rada robotnicza w porozumieniu z zarządem Związku robotników przemysłu górniczego ma prawo każdego męża zaufania w każdym czasie odwołać i zastąpić innym — jak również w miarę potrzeby zmniejszyć lub powiększyć ilość mężów zaufania.

Sąd polubowny.

Wszyscy robotnicy żup solnych podlegają we wszystkich sprawach zakładowemu sądowi polubownemu, złożonemu z 1 urzędnika-inżyniera i 1 zastępcy, 1 urzędnika-sztygara i 1 zastępcy, oraz 3 robotników i 3 zastępców, wybieranych przez Radę robotniczą (mogą być także nieczłonkowie Rady).

W razie przeszkody ze strony którego z członków sądu polubownego, zastępuje go jego zastępca.

Członkowie sądu polubownego powołują się tylko swoją najlepszą wiedzą i głosem sumienia.

Orzeczenia zapadają większością głosów

Wybrani członkowie sądu polubownego składają przyrzeczenie wobec naczelnika zakładu i przewodniczącego Rady robotniczej.

Spory powstałe nie ze stosunku pracy, jednak wynikłe pomiędzy robotnikami żup solnych, może przyjąć sąd polubowny, o ile obie strony z góry zgodzą się bezwzględnie uszanować orzeczenie sądu polubownego.

Wszystkim pracownikom żup solnych zalecamy o ile możności korzystanie z sądu polubownego także w sprawach nie wynikłych ze stosunku pracy — by uniknąć kosztów, wyrzec się pieniądza, a co najważniejsze, by górnik przeciw górnikowi nie występował wobec ludzi obcych! —

Z Ameryki.

Minimalne prawidła dla pracujących dzieci.

W miesiącu maju r. b. Sekretarz Pracy z polecenia prezydenta, zwołał do Washingtonu konferencję, na której omawiano pracę dzieci w fabrykach i po długiej dyskusji przedstawiono następujące minimalne prawidła, które mają być wprowadzone w poszczególnych stanach dla ochrony dzieci.

Minimalny wiek.

Dzieci mogą być zatrudnione dopiero po skończeniu szesnastu lat.

Dzieci pomiędzy 14 i 16-tym rokiem życia mogą być zatrudnione tylko podczas letnich wakacji szkolnych.

W kopalniach węgla i kamieniołomach, młodzieńcy mogą być zatrudnieni tylko po ukończeniu ośmnastu lat.

W służbie nocnych posłańców minimalny wiek 21 lat.

Zabronione zatrudnienie niepełnoletnich przy niebezpiecznych i hazardowych zajęciach i wogóle przy takiej pracy, która zatrzymuje ich rozwój fizyczny.

Minimalne wykształcenie.

Wymaganem będzie, aby dzieci, pomiędzy 7-mym a 18-tym rokiem życia uczęszczały do szkoły nie mniej, jak dziewięć miesięcy w roku, pełny czas lub część.

Dzieci pomiędzy 16 i 18-tym rokiem życia, które ukończyły w szkole klasę ósmego stopnia, (eight grade), a które są prawnie i regularnie zatrudnione, będą musiały uczęszczać do dziennej szkoły ośm godzin tygodniowo.

Dzieci pomiędzy 16 a 18-tym rokiem, które nie ukończyły klasy ósmego stopnia, lub które nie są regularnie zatrudnione, mają uczęszczać do szkoły pełny czas.

Wakacyjne szkoły, kładąc główny nacisk na zdrowe rozrywki i na zajęcie wolnych chwil, mają być dostępne dla wszystkich dzieci.

Godziny zatrudnienia.

Niepełnoletni nie mogą być zatrudniani, jak ośm (8) godzin na dobę. Maksy-

malna ilość dni pracy dla dzieci pomiędzy 16 a 18-tym rokiem, powinna być mniejsza, aniżeli dla dorosłych.

Godziny spędzone w szkole przez dzieci poniżej lat 18 tu, mają być liczone, jako część dziennej pracy.

Nocna praca pomiędzy szóstą wieczór a siódmą rano, ma być niepełnoletnim **w z b r o n i o n a**

Minimalne płace.

Niepełnoletni za swoją pracę, przy pełnym czasie, mają być tak wynagradzani aby wystarczyło na właściwe utrzymanie. Podczas nauki mają być stosownie wynagradzani. Długość czasu nauki ma być określona na zasadach edukacyjnych tylko.

Dozór nad zatrudnieniem i zajęciem.

Ma być ustanowiona specjalna agencja, której zadaniem będzie pracować nad zatrudnieniem młodzieży. Obowiązkiem jej będzie wskazywać dzieciom opuszczającym szkołę, o zatrudnieniach dla nich przystępnych, pomagać w wynajdywaniu odpowiedniej pracy i otaczać ich w razie potrzeby opieką przez kilka pierwszych lat pracy.

Świadectwo zatrudnienia.

Zastąpienie ma być zrobione, do wydawania świadectw zatrudnienia wszystkim dzieciom poniżej 18-tu lat, chcącym pracować.

Świadectwo zatrudnienia nie może być wydane dziecku, dopóki wydający te świadectwa urzędnik nie otrzyma potwierdzonych i wypełnionych dowodów.

1. Niezawodne dokumenty stwierdzające wiek człowieka.

2. Zadawalniający dowód, że dziecko ukończyło klasę ósmego stopnia.

3. Świadectwo zdrowia, podpisane przez lekarza, badany zdolny jest fizycznie do pracy.

4. Zapewnienie zatrudnienia. Świadectwo zatrudnienia ma być wręczone pracodawcy, a gdy dziecko opuszcza pracę, pracodawca ma zwrócić świadectwo urzędnikowi.

Dzienne szkoły, departament przymusowej edukacji i wieczorne szkoły mają być informowane przez urzędnika, wydającego świadectwa zatrudnienia, o każdym wydanym lub odmówionym świadectwie i o tych niezatrudnionych dzieciach, którym świadectwa zostały wydane.

Niepełnoletni powyżej 18-tu lat powinni przedstawić świadectwo, stwierdzające

ich wiek, zanim otrzymują pozwolenie do pracy w zawodzie, w którym zatrudnienie dla nich jest wzbronione.

Rekordy formularzy mają być uregulowane, a wydawanie świadectw zatrudnienia, ma być pod kontrolą stanu.

Wydział dozoru fabrycznego ma być zawiadomiony o każdym wydanym lub odmówionym świadectwie.

Skarby Górnego Śląska.

Górny Śląsk rozporządzając na swej wąskiej przestrzeni różnorodną ilością skarbów ziemnych, zajmuje odnośnie do tychże niezaprzeczenie pierwsze miejsce, nie tylko w Niemczech, ale i w całej Europie.

Posiadając znakomity węgiel, cynk, ołów, jak również godne zaznaczenie bogactwa wapna, staje się naturalną składnicą, zaopatrującą niemiecki wschód, jest podstawą przemysłu kraju, położonego po prawej stronie Odry. Grubość pokładów węglowych dochodzi do 12 metrów*), kopalnie w ilości 63, są w posiadaniu 23 towarzystw. Produkcya, wzrastająca stopniowo od 6.55 milionów ton, dobiegła ostatnio 43.3 milionów ton.

Węgłem Górnego Śląska zaopatrywana jest wschodnia część Niemiec, jak również Berlin, pozatem pewna ilość wywożona jest do Austrii, Węgier i Polski. Wywóz za granicę musi być utrzymywany ze względu na walutę.

Bogactwo węgla jest tak wielkie, iż przy dzisiejszej eksploatacji starczyć może na lat 1200. Otrzymywany koks i produkty uboczne, jak eter, amoniak, benzol, stanowią rocznie wartość pieniężną około 100 milionów marek. Koks poza okręgami hutniczymi, fabrykami cukru, gospodarstwami rolnymi, kuźniami, posiada wielki zbyt za granicą.

Przemysł żelazny Górnego Śląska obejmuje wszystkie gałęzie przeróbki żelaza i stali; wartość pieniężna produkcji surowca wynosi około 100 milionów mk.

rocznie. Surowce przerabiane są w odlewniach i stalowniach, wydoskonalenie których dosięgło zdumiewających rezultatów, przynosząc nieocenione usługi państwu niemieckiemu podczas wojny; to też Górny Śląsk jest ważną i niezbędną częścią niemieckich fabryk broni.

Również poważne miejsce zajmuje przemysł cynkowy i ołowiany wraz z ubocznymi produktami, jak kwas siarczynowy, którego wartość roczna wynosi 11 milionów mk. Przeróbka cynku, używanie jej zastępcze w ostatnich latach, osiągnęło poważne rezultaty, szczególnie w elektrotechnice. Wartość produkcji cynku i ołowiu w ostatnim roku wynosiła 56 milionów mk. Srebra zaś przeszło 21 milionów mk.

Pod względem przemysłu wapiennego Górny Śląsk nie pozostał w tyle: Jedna z pierwszych fabryk niemieckich cementu, powstała na Górnym Śląsku w r. 1856; dzisiaj przemysł cementowy na Górnym Śląsku wytwarza 7.7 milionów rocznie.

Huty szkła i porcelany rozwijają się również pomyślnie.

Leśnictwo Górnego Śląska jest podstawą olbrzymiego przemysłu drzewnego, a więc tartaki, wyrób mebli, celuloza, papier, tektura, zwykła i smołowcowa. Na szczególną uwagę zasługuje wytwórczość celulozy i papieru, na podstawie której w ostatnich czasach rozwinęły się przedsiębiorstwa papieru i wyrób materiałów wybuchowych.

*) W karwińskim n. p. dochodzą pokłady najwyżej do 2—3 metrów, to samo jest i w chrzanowskim.

